

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Економіка підприємства

Збірник практичних завдань

Укладачі: Кифяк В.І., Ксьондз С.В.,
Тодорюк С.І., Антохова І.М.

Чернівці

Чернівецький національний університет

2018

УДК 658 (076.1)
ББК 65,9 (4укр) 29я7
Е 457

Друкується за ухвалою редакційно-видавничої ради
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Укладачі: Кифяк В.І., Ксьондз С.В.,
Тодорюк С.І., Антохова І.М.

Економіка підприємства: збірник практичних завдань /
Е 457 уклад.: В.І. Кифяк, С.В. Ксьондз, С.І. Тодорюк, І.М. Антохова. –
Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2018. – 112 с.

Збірник практичних завдань підготовлений згідно з програмою дисципліни “Економіка підприємства” для проведення практичних занять зі студентами, які навчаються на економічних спеціальностях.

У посібнику наводяться різні за складністю та змістом практичні завдання, які рекомендується використовувати в навчальному процесі та для самостійної роботи.

Для студентів денної та заочної форми навчання.

УДК 658 (076.1)
ББК 65,9 (4укр) 29я7

©Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича, 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	6
--------------------	----------

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ПІДПРИЄМСТВО В СИСТЕМІ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

1. Тема: СТРУКТУРА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	7
1.1. ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ.....	7
1.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ	7
2. Тема: ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА, ПРОДУКТИВНІСТЬ І ОПЛАТА ПРАЦІ.....	10
2.1. ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ.....	10
2.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ	10
2.3. ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ	15
3. Тема: КАПІТАЛ	20
3.1. ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ.....	21
3.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ.....	21
3.3. ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ	30

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.
ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

4. Тема: ІНВЕСТИЦІЇ	38
4.1. ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ.....	38
4.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ.....	38
4.3. ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ	42
5. Тема: ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНА БАЗА ТА ВИРОБНИЧА ПОТУЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА.....	46
5.1. ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ.....	46
5.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ	46
5.3. ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ	48
6: Тема. ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	53
6.1. ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ.....	53
6.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ	53
6.3. ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ	55
7: Тема. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ.....	65
7.1. ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ.....	65
7.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ	65
7.3. ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ	68

8. Тема: ВИТРАТИ НА ВИРОБНИЦТВО ТА РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОДУКЦІЇ.....	73
8.1. ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ.....	73
8.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ.....	73
8.3. ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ	79
9. Тема: ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ..	85
9.1. ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ.....	85
9.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ.....	85
9.3. ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ	88
ДОДАТОК.....	94

Вступ

Збірник практичних завдань підготовлений згідно з програмою дисципліни “Економіка підприємства” для проведення практичних (семінарських) занять, розрахований на студентів денної та заочної форми навчання, які навчаються на економічних спеціальностях.

Мета збірника – поглибити знання студентів з економіки підприємства, навчитися застосовувати їх у практичній діяльності, правильно розв’язувати виробничі завдання, виконувати економічні розрахунки і робити висновки, давати економічну оцінку явищам, правильно оцінювати роботу підприємства, викривати недоліки і виявляти резерви економічного і соціального зростання підприємства.

Кожне завдання слід розглядати як зразок вирішення практичних завдань на підприємстві. З метою формування у студентів критичної оцінки економічних явищ та процесів до збірника включені завдання, що містять аналітичний розрахунок (визначення зміни показників у динаміці, оцінка впливу та взаємопов’язаності економічних явищ, елементи факторного аналізу тощо).

Для зручності до кожної теми сформовано перелік питань для самоконтролю рівня теоретичних знань.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.
ПІДПРИЄМСТВО
В СИСТЕМІ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

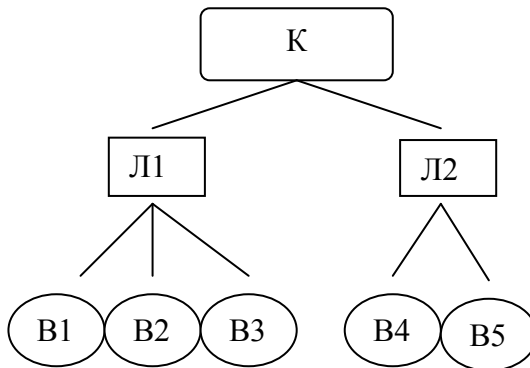
**1. ТЕМА: СТРУКТУРА ТА УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ**

**1.1. ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ
ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ**

1. Структура підприємства та її класифікація.
2. Характеристика виробничої структури підприємства.
3. Поняття і сутність системи управління підприємством.
4. Функції управління підприємством.
5. Методи управління діяльністю підприємства.
6. Організаційні структури управління підприємством.
7. Корпоративне управління.

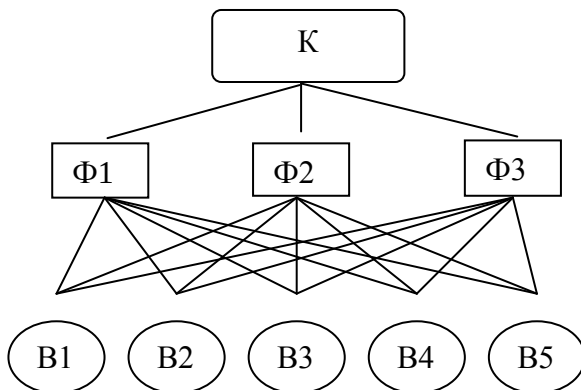
**1.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ
ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ**

Типи організаційних структур управління (ОСУ)

К – генеральний керівник; Л – лінійний керівник; В - виконавець.

Рис. 1. Лінійна ОСУ

Ф – функціональний керівник.

Рис. 2. Функціональна ОСУ

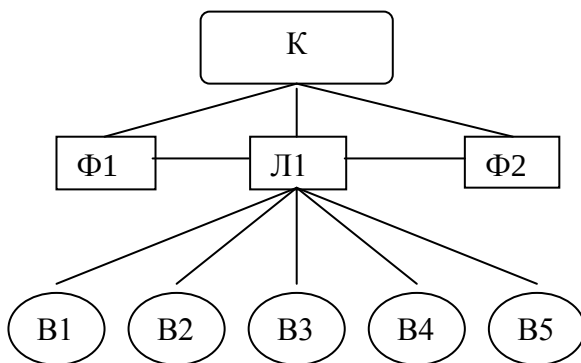

Рис. 3. Лінійно-функціональна

Дивізіональна структура може містити три способи групування виробничих підрозділів:

1. Продуктовий (*виготовлення певного продукту – див. схему*).
2. За групами споживачів (*задоволення потреб певної групи споживачів*).
3. За місцем розташування (*географічна ознака*).

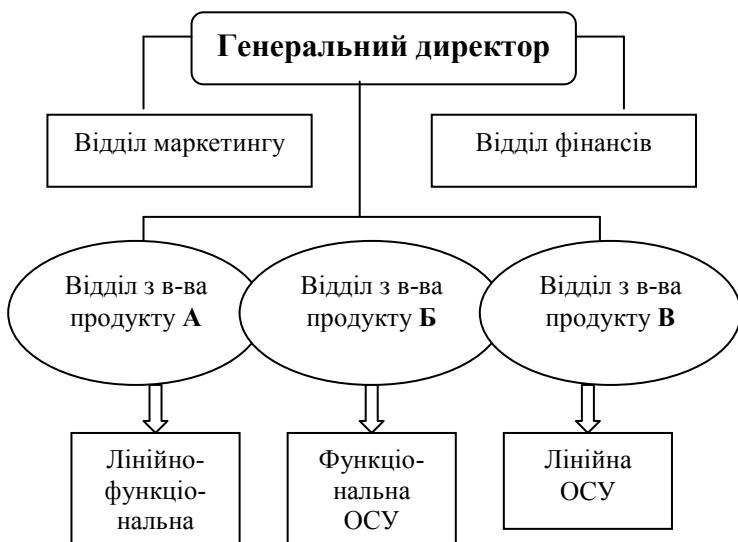

Рис. 4. Дивізіональна ОСУ

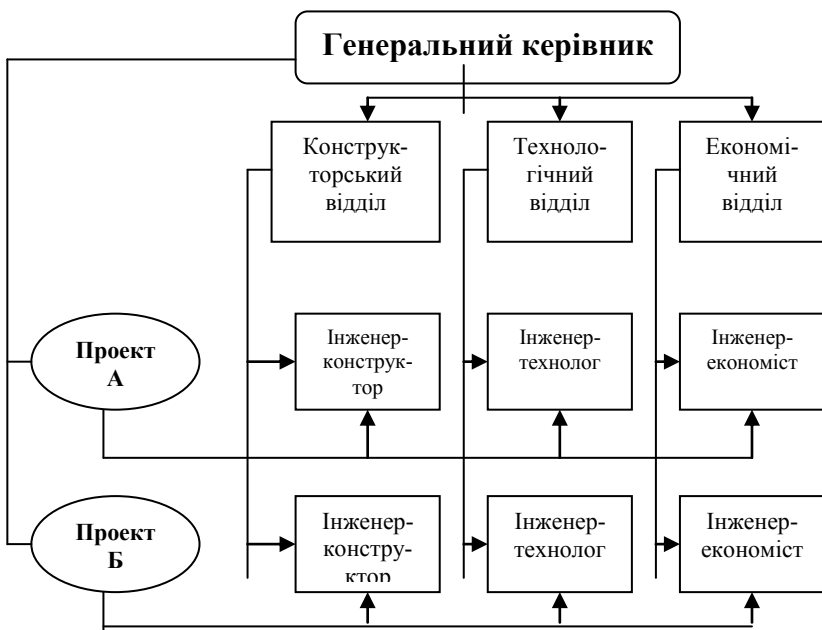

Рис. 5. Матрична ОСУ

2. ТЕМА: ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА, ПРОДУКТИВНІСТЬ І ОПЛАТА ПРАЦІ

2.1. ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ

1. Кадровий потенціал підприємства: класифікація і структура виробничого персоналу.
2. Визначення чисельності працюючих на підприємстві.
3. Баланс робочого часу середньоспискового працівника.
4. Продуктивність праці: економічна суть та методи вимірювання.
5. Поняття, види та принципи оплати праці.
6. Тарифна система оплати праці.
7. Форми і системи оплати праці.

2.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ

Норма виробітку

$$H_v = \frac{T_{пер}}{H_{ч}},$$

де $T_{пер}$ – тривалість розрахункового періоду (зміна, день, місяць тощо) у тих самих одиниць, що й норма часу $T_{ит}$;
 $H_{ч}$ – норма часу.

Норма часу

$$H_{ч.} = \frac{T_{зм.}}{H_v},$$

де $T_{зм.}$ – тривалість зміни;
 H_v – норма виробітку.

Чисельність основних робітників на підприємстві

$$\chi_{р.} = \frac{T_{сум.}}{\Phi_{д.} \times K_{в.н.}},$$

де $T_{\text{сум.}}$ – сумарна трудомісткість виробничої програми (або за видами робіт);

$K_{\text{в.н.}}$ – коефіцієнт виконання норм виробітку основними робітниками (або за видами робіт);

$F_{\text{д}}$ – дійсний (ефективний) фонд робочого часу основних робітників.

Чисельність допоміжних робітників за професіями

$$Ч_{\text{д.р.}} = \frac{K_{\text{р.м.}}}{Н_{\text{обсл.}}},$$

де $K_{\text{р.м.}}$ – кількість робочих місць (одиниць обладнання – $К_{\text{обл.}}$);

$Н_{\text{обсл.}}$ – норма обслуговування.

Коефіцієнт плинності персоналу

$$K_{\text{п.н.}} = \frac{Ч_{\text{зв.}}}{Ч_{\text{обл.}}},$$

де $Ч_{\text{зв.}}$ – чисельність працівників, звільнених впродовж року на підприємстві, осіб.

$Ч_{\text{обл.}}$ – середньорічна облікова чисельність персоналу підприємства, осіб.

Індекс продуктивності праці:

$$\text{а) } I_{\text{пп}} = \frac{ПП_{\text{пл.}}}{ПП_{\text{б.}}},$$

де $ПП_{\text{пл.}}, ПП_{\text{б.}}$ – продуктивність праці відповідно у плановому і базовому періодах;

$$\text{б) } I_{\text{пп.}} = \frac{100 + \Delta PPP}{100},$$

де ΔPPP – відсоток зростання продуктивності праці.

Відсоток зростання продуктивності праці

$$\Delta PPP = \frac{\Delta Ч \times 100}{Ч_{\text{б}} - \Delta Ч},$$

де $\Delta Ч$ – сумарна економія чисельності працюючих за рахунок використання усіх чинників;

$Чб.$ – чисельність працюючих у розрахунку на плановий обсяг продукції за рівня продуктивності базового періоду.

Чисельність працюючих за рівня продуктивності базового періоду

$$Чб = \frac{Опл.}{ППб.},$$

де $Опл.$ – плановий обсяг продукції;

$Пб.$ – рівень продуктивності у базовому періоді.

Економія чисельності працюючих за рахунок зниження трудомісткості виробничої програми

$$а) \Delta Ч = \frac{\Delta T}{\Phi н.},$$

де ΔT – зниження трудомісткості виробничої програми, людино-днів;

$\Phi н.$ – режимний (номінальний) фонд робочого часу, днів;

$$б) \Delta Ч = \frac{\Delta T}{\Phi д \times Кв.н.},$$

де ΔT – зниження трудомісткості виробничої програми, нормо-год;

$\Phi д.$ – дійсний (ефективний) фонд робочого часу підприємства, год;

$Кв.н.$ – коефіцієнт виконання норм.

Приріст продуктивності праці в результаті вивільнення працюючих

$$\Delta ПП = \frac{Езаг.}{Чрозр. - Езаг.} \times 100\%,$$

де $Езаг.$ – загальна економія чисельності працюючих, обчислена за всіма факторами, осіб;

$Чрозр.$ – розрахункова чисельність працюючих.

Продуктивність праці в плановому періоді

$$ПП_{пл.} = ППб \times I_{nn},$$

де $ППб$. – рівень продуктивності праці в базовому періоді;
 I_{nn} . – індекс продуктивності праці в плановому періоді.

Відсоток збільшення норм виробітку

$$\Delta Hв. = \frac{\Delta T_{шт.} \times 100}{100 - \Delta T},$$

де ΔT – зниження трудомісткості виробничої програми, нормо-год;

$\Delta T_{шт.}$ – відсоток зниження норми часу.

Відсоток зниження норми часу

$$\Delta Hч. = \frac{\Delta Hв. \times 100}{100 + \Delta Hв.},$$

де $\Delta Hв.$ – відсоток зростання норм виробітку.

Зменшення чисельності робітників у результаті покращення використання робочого часу

$$Ер.ч. = \frac{Др.пл. - Др.баз.}{Др.баз.} \times Ч_{розр.} \times \frac{\alpha.р.}{100},$$

де $Др.пл.$, та $Др.баз.$ – кількість робочих днів впродовж року, відпрацьованих у середньому одним робітником у базовому та плановому періодах відповідно, дні;

$Ч_{розр.}$ – розрахункова чисельність промислово-виробничого персоналу підприємства, скоригована з урахуванням впливу структурних зрушень у виробництві, осіб;

$\alpha.р.$ - частка робітників у базовій чисельності промислово-виробничого персоналу, %.

Можливий приріст обсягу продукції внаслідок зростання продуктивності праці

$$\Delta \text{Оп.пр.} = 100 - \frac{\Delta \text{Ч}}{\Delta \text{О}} \times 100\%,$$

де

$\Delta \text{О}$ – приріст обсягу виробництва, %;

$\Delta \text{Ч}$ – приріст чисельності, %.

Тарифна ставка i -го розряду

$$Tc_i = Tc_1 \times Tk_i,$$

де Tc_1 – тарифна ставка 1-го розряду;

Tk_i – тарифний коефіцієнт i -го розряду.

Відрядна розцінка

$$P = Tc_i \times Hч,$$

де Tc_i – годинна тарифна ставка робітника i -го розряду,
грн.;

$Hч$ – норма часу на виготовлення одиниці продукції, год.

Заробітна плата за відрядно-преміальної системи

$$ЗП = Оф \times P + П,$$

де $Оф$ – фактичний обсяг випуску, шт./міс.;

$П$ – сума преміальних доплат.

Преміальні доплати

$$П = (Оф \times P) \times \frac{П1 + П2 \times Пnn}{100},$$

де $П1$ – відсоток доплат за виконання плану, %;

$П2$ – відсоток доплат за кожен відсоток перевиконання
плану, %;

$Пnn$ – відсоток перевиконання плану.

Заробітна плата за відрядно-прогресивної системи

$$ЗП = (Ов.б. \times P) + (Оф - Ов.б.) \times Pn.,$$

де $Ов.б.$ – обсяг випуску продукції, що відповідає вихідній
базі для нарахування доплат;

P – звичайна розцінка за виконання операції;

P_n – підвищена розцінка за виконання операції.

Of – фактичний обсяг випуску продукції.

Заробітна плата за непрямої відрядної системи

а) для наладчиків, ремонтників

$$ЗП = Tф. \times Cг \times Kв.н. ,$$

де $Tф$ – фактично відпрацьований відрядником час;

$Cг$ – годинна тарифна ставка за розрядом відрядника;

$Kв.н.$ – коефіцієнт виконання норм основними робітниками на обладнанні, що обслуговує допоміжний робітник.

б) для підсобників

$$ЗП = \sum_{i=1}^n P_{н.в.i} \times Of. ,$$

де $P_{н.в.i}$ – непряма відрядна розцінка підсобника за продукцією i -го робітника;

Of – фактичний обсяг випуску продукції i -м робітником;

n – кількість основних робітників, яких обслуговує підсобник.

Непряма відрядна розцінка

$$P_{н.в.i} = \frac{C_{зм.}}{n \times Опл.i} ,$$

де n – чисельність i -х працівників, яких обслуговує допоміжний працівник;

$C_{зм.}$ – змінна тарифна ставка підсобника;

$Опл.i$ – плановий обсяг випуску продукції i -м робітником.

2.3. ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Виробнича ситуація 1. На обробку деталі на ПП «Атлант» затрачалось 18 хвилин. Після перегляду норм часу на дану деталь була встановлена норма 15 хвилин. Обчислити на скільки відсотків знизилась трудомісткість обробки деталі та зросла продуктивність праці. Тривалість зміни 8 годин.

Виробнича ситуація 2. У звітному році обсяг випуску продукції ПП «Інтергарант» склав 22 тис. грн., а трудомісткість виробничої програми в цьому році знизилася в порівнянні з базовим на 950 людино-днів. Річний виробіток у базовому році склав 120 тис. грн./ос.

Визначити виробіток одного працюючого у звітному році та його відносне збільшення, якщо у звітному році було 238 робочих днів.

Виробнича ситуація 3. Визначити виробіток на одного працівника ТДВ «Калібр» у плановому році та його зростання в відсотках до базового року, якщо у базовому та плановому роках – 250 робочих днів, річний виробіток на одного працюючого у базовому періоді становив 18,6 тис.грн. За планом обсяг випуску продукції становив 3688 тис. грн./рік, а зниження трудомісткості виробничої програми – 2000 людино-днів.

Виробнича ситуація 4. Визначити, як зміниться продуктивність праці на ТОВ «Імпульс» за таких даних: обсяг товарної продукції звітного року на підприємстві обчислювався сумою у - 21 млн. грн. за чисельності працюючих 3 тис. осіб, у плановому періоді зросте на 20%, а економія трудових витрат становитиме 300 осіб.

Виробнича ситуація 5. На плановий період визначено обсяг виробничої програми ТОВ «Едельвейс-2000» сумою - 5685,5 млн. грн., виробіток на одного працюючого у базовому періоді становив 8,3 млн. грн. За рахунок кращої організації виробництва чисельність промислово-виробничого персоналу передбачено зменшити на 46 осіб.

Визначити відсоток збільшення продуктивності праці у плановому періоді та чисельність працюючих.

Виробнича ситуація 6. Визначити запланову чисельність працівників ТОВ «Машзавод», якщо дана їх базова чисельність – 2 тис.осіб, збільшення обсягу виробництва передбачено на 8%, а зростання продуктивності праці – на 4%.

Виробнича ситуація 7. Річний обсяг виробництва виробів на ТДВ «Грембіта» – 900 тис. шт., трудомісткість виробу – 0,35 н/год. Тривалість робочої зміни 8 годин, режим роботи однозмінний. Внутрішньозмінні витрати часу з вини робітників –

1,5%, а регламентовані простої – 3%. Відсоток виконання норм виробітку – 105%.

Визначити необхідну чисельність робітників-відрядників.

Виробнича ситуація 8. Протягом місяця на ПП «Домотек» робітник за 164 години виготовив 400 деталей. При запровадженні заходів щодо покращення організації праці на робочих місцях трудомісткість виготовлення деталі знизилась на 0,1 нормо-год. Скільки деталей виготовить робітник за нових умов і на скільки відсотків підвищиться його продуктивність праці?

Виробнича ситуація 9. Скласти баланс робочого часу одного середньоспискового робітника ТОВ «Євробуд-XXI» і розрахувати чисельність робітників, необхідних для виконання виробничої програми трудомісткістю 336350 нормо-год. Відомо, що режим роботи однозмінний за п'ятиденного робочого тижня. Цілоденні невиходи на роботу становлять, днів:

на чергові відпустки – 15,6;

відпустки на навчання – 1,2;

через хворобу – 6,6;

декретні - 2,1;

виконання державних обов'язків – 0,5.

Втрати часу у зв'язку із скороченням робочої зміни становитимуть: для підлітків – 0,05, для матерів-годувальниць – 0,15. Номінальний фонд робочого часу налічуватиме 255 днів/рік. Середній відсоток виконання норм заплановано на рівні 110%.

Виробнича ситуація 10. Вартість виробничої програми ПП «Сузір'я» становила 2840 млн. грн./рік. Продуктивність праці на початок планового періоду дорівнювала 8,2 млн. грн. за рік. Впродовж 5-и років чисельність промислово-виробничого персоналу збільшиться на 30%, а середньорічний приріст продуктивності праці – на 4%.

Визначити обсяг випуску продукції на кінець періоду.

Виробнича ситуація 11. Обчислити середньогодинний, середньоденний та річний виробіток робітників ПП «Еталон» у звітному році за такими даними: облікова чисельність промислово-виробничого персоналу – 1100 працівників,

виготовлено продукції на 9 млн. грн. За рік працівниками відпрацьовано 235400 люд.-днів або 1836120 люд.-год.

Визначте як змінились показники виробітку порівняно з минулим роком, якщо середньогодинний виробіток у минулому році становив 25 грн., середньоденний – 200 грн., середньорічний – 57600 грн.

Виробнича ситуація 12. Середньооблікова чисельність працюючих на ТОВ «Розма» становить 374 осіб. Планується, що протягом впродовж року приріст чисельності працюючих становитиме 26 осіб. До того ж обсяг виробництва продукції збільшиться з 37 млн. грн. до 41 млн. грн.

Визначити приріст обсягу виробництва продукції, за рахунок приросту продуктивності праці.

Виробнича ситуація 13. Визначити приріст продуктивності праці ТОВ «ТБК Боянівка», якщо внаслідок впровадження заходів щодо вдосконалення організації виробництва чисельність вивільнених працівників, що зайняті на виготовленні виробу А, становить 4 особи, виробу Б – 9 осіб, виробу В – 15 осіб. Чисельність працюючих до впровадження заходів становила 197 осіб.

Виробнича ситуація 14. Впродовж місяця робітник ПП «Максимус» за 164 години виготовляє 280 виробів. У результаті впровадження заходів щодо покращення організації та обслуговування робочих місць трудомісткість виготовлення виробу зменшилась на 4 %.

Визначити, скільки виробів виготовить робітник за рахунок впроваджених заходів у нових умовах праці та на скільки відсотків збільшиться його продуктивність праці.

Виробнича ситуація 15. Визначити загальну економію чисельності робітників ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» та приріст продуктивності праці за рахунок скорочення понадпланових простоїв, якщо у плановому періоді кожний робітник повинен був відпрацювати впродовж року 230 днів. Через скорочення кількості захворювань та невиходів з дозволу адміністрації кількість відпрацьованих днів протягом року становила 234 дні. Чисельність промислово-виробничого персоналу становить 150 осіб, частка робітників - 0,8.

Виробнича ситуація 16. Визначити приріст продуктивності праці ТДВ «Чернівецький хімічний завод», якщо вивільнення працюючих внаслідок запровадження на підприємстві плану технічних заходів: по виробу А - становить 12 осіб, по виробу Б – 27 осіб, по виробу В – 42 особи. Планова чисельність працюючих – 685 осіб.

Виробнича ситуація 17. У бригаді в ТОВ «Злагода» працює п'ять робітників. Двоє з них мають V розряд, один – IV, один – III і один – I розряд. Годинна тарифна ставка робітника першого розряду відповідна чинному законодавству. Обчислити середній тарифний коефіцієнт робітників дільниці та середню годинну тарифну ставку, використовуючи дані тарифної сітки:

Тарифні розряди	I	II	III	IV	V	VI
Тарифний коефіцієнт	1,0	1,11	1,25	1,33	1,45	1,54

Виробнича ситуація 18. На підставі умови виробничої ситуації 17 визначити середній тарифний розряд робітників бригади.

Виробнича ситуація 19. Робітник IV розряду в ТОВ «Машзавод» виготовив за місяць 65 виробів.

Визначити його відрядну заробітну плату, якщо норма часу на виготовлення одного виробу 2,7 год., годинна тарифна ставка робітника першого розряду відповідає чинному законодавству, тарифний коефіцієнт робітника IV розряду – 1,3.

Виробнича ситуація 20. Впродовж місяця робітник ПП «Максимум» відпрацював 186 годин і виготовив 432 вироби. Норма часу на один виріб – 28 хвилин, годинна тарифна ставка робітника, що відповідає його розряду згідно чинного законодавства. За виконання місячної норми нараховується премія в розмірі 12% відрядного заробітку та 0,9% за кожен відсоток перевиконання норми.

Визначити місячний заробіток робітника за відрядно-преміальною системою оплати праці.

Виробнича ситуація 21. Робітник V розряду ТОВ «Імпульс» за місяць виготовив 150 виробів за планового завдання 130 штук. Трудомісткість виготовлення виробу становить 1,26 н.-

год. Тарифна ставка робітника I розряду відповідає чинному законодавству, тарифний коефіцієнт робітника V розряду – 1,4. прогресивна оплата праці застосовується при перевищенні планового завдання на 7%, відрядна розцінка при цьому збільшується на 25%.

Обчислити заробітну плату робітника за відрядно-прогресивною системою.

Виробнича ситуація 22. Змінна тарифна ставка підсобного робітника ПП «Домотек» відповідає чинному законодавству, він обслуговує двох основних робітників, змінні норми виробітку яких 36 та 24 виробів відповідно. Фактично за зміну основні робітники виготовили 42 і 28 виробів відповідно.

Обчислити за непрямою відрядною системою змінний заробіток підсобного робітника за зміну.

Виробнича ситуація 23. Місячний оклад працівника ПП «Атлант» 6960 грн. Впродовж місяця він мав відпрацювати 165 год. Фактично працівник відпрацював 18 днів по 8 год. Наприкінці місяця за високу якість роботи йому нараховано премію у розмірі 15% тарифного заробітку.

Визначити за погодинно-преміальною системою суму заробітної плати працівника за місяць.

Виробнича ситуація 24. Визначити заробітну плату допоміжного робітника ПП «Сузір'я», якщо він обслуговує двох основних робітників, місячна норма виробітку яких становить відповідно 680 та 350 виробів. Фактичний випуск продукції склав відповідно 650 та 410 виробів. Тарифна ставка допоміжного робітника відповідає нормам чинного законодавства. Тривалість його місячної роботи – 164 години.

Визначити заробітну плату допоміжного робітника, якщо його робота оплачується за непрямою відрядною системою.

3. ТЕМА 8: КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ

1. Склад і структура основного капіталу.
2. Облік та оцінка основного виробничого капіталу.
3. Види і показники зношення основного капіталу на підприємстві.
4. Відшкодування зношення основного капіталу. Амортизація.
5. Показники ефективності використання основного виробничого капіталу.
6. Економічна суть, матеріальний склад та структура основного капіталу і оборотних засобів підприємства.
7. Нормування оборотних засобів підприємства.
8. Показники використання оборотних засобів підприємства та шляхи їх поліпшення.

3.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ

Початкова вартість основного капіталу

$$B_n = B_{np} + B_o + B_m + B_{з.д} + B_{ін},$$

де B_{np} – витрати на придбання об'єкта основного капіталу,

грн.;

B_o – витрати на доставку об'єкта основного капіталу, грн.;

B_m – витрати на монтаж об'єкта основного капіталу;

$B_{з.д}$ – витрати на запуск у дію об'єкта основного капіталу,

грн.

Відновна вартість основного капіталу

$$B_v = \frac{B_n}{\left(1 + \frac{\Delta Пр}{100}\right)^t},$$

де B_n – початкова вартість основного капіталу, грн.;

ΔPr – річний приріст продуктивності праці в країні, %
 t – кількість років, що пройшли від року створення діючого об'єкта основного капіталу.

Залишкова вартість основного капіталу:

а) від початкової

$$B_z = B_n - A \times t,$$

де B_n – початкова вартість основного капіталу, грн.;
 A – річна сума амортизаційних відрахувань, грн.;
 t – тривалість використання основного капіталу, років;

б) від відновної

$$B_z = B_v - A \times t,$$

де B_v – відновна вартість основного капіталу, грн.;
 A – річна сума амортизаційних відрахувань, грн.;
 t – тривалість використання основного капіталу, років;

Коефіцієнт фізичного зношення основного капіталу

$$K_f = \frac{B_{к.р.}}{B_n},$$

де $B_{к.р.}$ – вартість чергового капітального ремонту;
 B_n – початкова вартість основного капіталу.

Коефіцієнт морального зношення основного капіталу

$$K_m = \frac{B_n - B_v}{B_n},$$

де B_v – відновна вартість основного капіталу, грн.;
 B_n – початкова вартість основного капіталу, грн.

Коефіцієнт загального зношення основного капіталу

$$K_z = 1 - (1 - K_f)(1 - K_m),$$

де $Kф$ – коефіцієнт фізичного зношення основного капіталу;

$Kм$ – коефіцієнт морального зношення основного капіталу.

Середньорічна вартість основного капіталу

$$OK_{ср} = OK_{н.р.} + \frac{OK_{вв} \times Tв}{12} - \frac{OK_{вив} \times Tн}{12},$$

де $OK_{н.р.}$ – вартість основного капіталу на початок періоду;

$OK_{вв}$ – вартість введеного основного капіталу;

$OK_{вив}$ – вартість виведеного основного капіталу;

$Tв$ – період використання (від вводу до кінця року), місяців;

$Tн$ – період, протягом якого потужність не використовується (від вибуття до кінця року), місяців.

Згідно Податкового кодексу України існують такі методи амортизації: *

– прямолінійний

$$P.c.a. = \frac{П.в. - Л.в.}{С.к.в.},$$

де $P.c.a.$ – річна сума амортизації;

$П.в.$ – первісна вартість;

$Л.в.$ – ліквідаційна вартість;

$С.к.в.$ – строк корисного використання.

– зменшення залишкової вартості

$$P.n.a. = (1 - \sqrt[T]{Л / П}) * 100\% ,$$

* Податковий кодекс України | від 02.12.2010 № 2755-VI зі змінами та доповненнями

де $P.n.a.$ – річна норма амортизації;
 T – кількість років корисного використання об'єкта;
 L – ліквідаційна вартість;
 P – первісна вартість.
 – прискореного зменшення залишкової вартості

$$P.c.a. = 3.v. \times P.n.a. ,$$

де $P.c.a.$ – річна сума амортизації;
 $3.v.$ – залишкова вартість об'єкта на початку звітного року;
 $P.n.a.$ – річна норма амортизації.

– кумулятивний

$$P.c.a. = (P.v. - L.v.) \times K.k. ,$$

де $P.c.a.$ – річна сума амортизації;
 $P.v.$ – первісна вартість;
 $L.v.$ – ліквідаційна вартість;
 $K.k.$ – кумуляційний коефіцієнт.

– виробничий

$$M.c.a. = M.o.n. \times B.c.a. ,$$

де $M.c.a.$ – місячна сума амортизації;
 $M.o.n.$ – фактичний місячний обсяг продукції;
 $B.c.a.$ – виробнича ставка амортизації.

Капіталовіддача

$$KB = \frac{BP}{OK_{cp}}$$

де BP – обсяг валової продукції підприємства;
 OK_{cp} – середньорічна вартість основного капіталу.

Капіталомісткість

$$KM = \frac{OK_{ср}}{ВП} = \frac{1}{KB}$$

Капіталоозброєність

$$Ko = \frac{OK_{ср}}{Ч}$$

де $Ч$ – середньоспискова чисельність працюючих на підприємстві.

Коефіцієнт змінності обладнання

$$K_{зм} = \frac{Вт}{\Phi_{д.1.зм}} = \frac{Взм.ф}{K.об}$$

де $Вт$ – верстатомісткість виробничої програми підприємства (підрозділу);

$\Phi_{д.1.зм}$ – дійсний (ефективний) фонд робочого часу всього обладнання при однозмінній роботі;

$Взм.ф$ – фактично відпрацьовані верстатозміни;

$K.об$ – кількість одиниць обладнання у цеху.

Дійсний (ефективний) фонд робочого часу всього обладнання при однозмінній роботі

$$\Phi_{д.1.зм} = \Phi_{н.1зм} * \left(1 - \frac{Пр}{100}\right)$$

де $Пр$ – частка витрат часу на ремонт обладнання, %;

$\Phi_{н.1зм}$ – номінальний (режимний) фонд часу роботи всього обладнання при однозмінній роботі.

Номінальний (режимний) фонд часу роботи всього обладнання при однозмінній роботі

$$\Phi_{н.1зм} = (\Phi_k - BC) \times T_{зм} \times K.об$$

де Φ_k – календарний фонд (365 днів);

BC – вихідні і святкові дні;

$T_{зм}$ – тривалість зміни;

Коб – кількість одиниць встановленого на підприємстві (підрозділі) обладнання.

Коефіцієнт оновлення

$$K_{он} = \frac{OK_{вив}}{OK_{к.р.}},$$

де *OK_{вив}* – вартість введенного основного капіталу;
OK_{к.р.} – вартість основного капіталу на кінець року.

Коефіцієнт вибуття

$$K_{виб} = \frac{OK_{вив}}{OK_{п.р.}}$$

де *OK_{вив}* – вартість виведеного основного капіталу;
OK_{п.р.} – вартість основного капіталу на початок року.

Коефіцієнт приросту основного капіталу

$$K_{пр.} = \frac{OK_{вв} - OK_{вив}}{OK_{к.р.}}.$$

де *OK_{вв}* – вартість введенного основного капіталу;
OK_{вив} – вартість виведеного основного капіталу;
OK_{к.р.} – вартість основного капіталу на кінець року.

Рентабельність основного капіталу підприємства

$$R_{ок} = \frac{Пб}{OK_{ср}}$$

де *Пб* – балансовий прибуток підприємств за розрахунковий період;
OK_{ср} – середньорічна вартість основного капіталу.

Коефіцієнт оборотності

$$K_{об} = \frac{РП}{ОЗс.р}$$

де *РП* – обсяг реалізованої продукції підприємства;

$OЗс.р.$ – середньорічний залишок нормованих оборотних засобів.

Коефіцієнт завантаження

$$K_{зав.} = \frac{OЗс.р.}{РП} = \frac{1}{K_{об}}.$$

Тривалість обороту

$$T_{об.} = \frac{T_{пер.}}{K_{об}},$$

де $T_{пер.}$ - тривалість розрахункового періоду (як правило 360 днів).

Сумарна потреба підприємства в певному матеріалі

$$M_c = \sum_{i=1}^n O_i \times Z_i$$

де O_i – обсяг випуску i -го виробу у натуральному вираженні;

n – кількість видів деталей (виробів), що виготовляються з певного матеріалу на підприємстві;

Z_i – маса (площа) заготовки, яка визначається за формулою:

$$Z_i = \frac{B_{ч}}{K_{м}},$$

де $B_{ч}$ – чиста маса (площа) деталі (виробу);

$K_{м}$ – коефіцієнт використання матеріалу.

Денна потреба підприємства у певному матеріалі

$$Д = \frac{M_c}{360}.$$

Норматив оборотних засобів у виробничих запасах

$$H_{в.з.} = Д \times H_{з.}$$

де $H_{з.}$ – норма запасу, днів.

Норма запасу

$$Нз. = З_{пот.} + З_{під.} + З_{гар.} + З_{сез.} + З_{тр.}$$

де $З_{пот.}$ - поточний запас;

$З_{під.}$ - підготовчий запас;

$З_{гар.}$ - гарантійний запас;

$З_{сез.}$ - сезонний запас;

$З_{тр.}$ - транспортний запас.

Поточний запас

$$З_{пот.} = D \times T_{пост.}$$

де D – денна потреба підприємства у певному матеріалі;

$T_{пост.}$ – період поставки певного матеріалу на підприємстві.

Підготовчий запас – це термін, який необхідний для комплектації, лабораторного аналізу, приймання та доставки матеріалів зі складів та баз. Він розраховується з урахуванням специфіки кожного підприємства і технологічних особливостей обробки сировини.

Гарантійний запас

$$З_{гар.} = 0,5З_{пот.}$$

Сезонний запас утворюється для організацій та підприємств у місцях, де поставки протягом року неможливі.

Транспортний запас – це термін між надходженням платіжних документів і самих матеріалів.

Норматив оборотних засобів у незавершеному виробництві

$$Нн.в. = ТПд \times Тц \times Кн.в.$$

де $ТПд$ – середньоденний випуск товарної продукції за її собівартістю, грн.

$Тц$ – тривалість виробничого циклу, днів;

$Кн.в.$ – коефіцієнт наростання витрат у незавершеному виробництві.

Коефіцієнт наростання витрат

$$Кн.в. = \frac{Споч. + 0,5С}{Споч. + С},$$

де *Споч.* – одноразові витрати на початку виробничого циклу виготовлення продукції, грн.;

С – собівартість виготовлення виробу.

Норматив оборотних засобів у залишках готової продукції

$$Нз.п. = ТПд \times Нз.г.п.$$

де *ТПд* – середньоденний випуск товарної продукції за її собівартістю, грн.

Нз.г.п. – норма запасу готової продукції на складі, днів.

Величина абсолютного вивільнення коштів з обороту внаслідок зміни оборотності оборотних засобів

$$\Delta Вабс. = \frac{РПзв}{Дк} \times (Тоб.баз. - Тоб.зв.),$$

де *РПзв.* – обсяг реалізованої у звітному періоді продукції за оптовими цінами, грн.;

Дк – кількість календарних днів у звітному періоді;

Тоб.баз., *Тоб.зв.* – тривалість одного обороту оборотних засобів у базовому та звітному періодах відповідно, дні.

Величина відносного вивільнення коштів з обороту

$$\Delta Ввідн. = 100 - \frac{РПд.баз.}{РПд.зв.} \times 100\%,$$

де *РПд.баз.*, *РПд.зв.* – денна реалізація продукції у базовому та звітному періодах відповідно, грн.

Сума приросту прибутку (збитку) підприємства, одержана внаслідок зміни оборотності

$$\Delta П = Пбаз. \times \frac{РП.зв.}{РП.баз.} \times \frac{ОЗс.р.баз.}{ОЗс.р.зв.} - Пбаз.,$$

де *Пбаз.* – прибуток, одержаний підприємством від операційної діяльності у базовому періоді, грн.;

РПзв., РПбаз. – обсяги реалізації продукції у звітному та базовому періодах відповідно, грн.;

ОЗс.р.баз., ОЗс.р.зв. – вартість середньорічних залишків нормованих оборотних засобів підприємства у базовому та звітному періодах відповідно, грн.

3.3. ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Виробнича ситуація 1. Розрахувати капіталовіддачу та капіталомісткість ТОВ «ТДВ Боянівка», якщо відомо:

- річний обсяг товарної продукції на плановий рік – 350 млн. грн.;
- вартість основного капіталу на початок планового року – 160 млн. грн.;
- заплановано введення в дію елементів основного капіталу наприкінці червня на суму 20 млн. грн., а вибуття наприкінці вересня на суму 10 млн. грн.

Виробнича ситуація 2. Розрахувати середньорічну вартість основного капіталу ПП «Домотек» та їх вартість на кінець року, якщо відомо:

- вартість основного капіталу на початок планового року – 200 млн. грн.;
- вартість основного капіталу підприємства, що вводяться у плановому році наприкінці квітня – 38 млн. грн.;
- вартість основного капіталу підприємства, що виводяться наприкінці березня планового року – 7 млн. грн., а наприкінці червня – 12 млн. грн.

Виробнича ситуація 3. Визначити величину балансового прибутку ТОВ «Імпульс», якщо рентабельність основного капіталу 25%, а середньорічна вартість основного виробничого капіталу – 56 млн. грн.

Виробнича ситуація 4. Розрахувати величину морального зношення фрезерного верстата в ТОВ «Машзавод» та зробити стисле резюме, якщо відомо:

- витрати на придбання, транспортування та монтаж двадцяти верстатів склала 150 млн. грн.;

- сумарна вартість шести аналогічних верстатів, придбаних підприємством трьома роками пізніше – 36 млн. грн.

Виробнича ситуація 5. Визначити загальний коефіцієнт зношення верстата на ПАТ «Дніпровський металургійний завод», введеного в дію чотири роки тому, якщо його початкова вартість становить 30 млн. грн., вартість чергового капітального ремонту – 12 млн. грн., середньорічний приріст продуктивності праці в країні – 4%.

Виробнича ситуація 6. На підставі даних, наведених у таблиці, необхідно провести відповідні розрахунки щодо визначення динаміки основного капіталу ТДВ «Трембіта» впродовж протягом звітного року, а саме:

- а) наявність основного капіталу на кінець року;
- б) середньорічну вартість основного капіталу;
- в) коефіцієнти оновлення та вибуття основного капіталу.

За отриманими результатами зробити стисле резюме.

Найменування показника	Наявність на початок року, млн. грн.	Надійшло за звітний рік, млн. грн.	Вибуло у звітному році, млн. грн.
Вартість основного капіталу	52	13,5	2,7

Для обчислення середньорічних значень уведення в дію і вибуття основного капіталу прийняти коефіцієнт 0,35.

Виробнича ситуація 7. На ПП «Інтергарант» використовується обладнання, що було придбане 2 роки тому по ціні 135 млн. грн. З урахуванням технологічних особливостей і режиму роботи підприємства очікується що обладнання такого класу має працювати 5 років (очікуваний корисний термін служби). Нині ціна такого обладнання 110 млн. грн.

Визначити ступінь зношення обладнання на підприємстві.

Виробнича ситуація 8. Вихідні дані (млн. грн.):

Показники	Підприємства	
	№1	№2
Середньорічна вартість основного капіталу	65,0	50,0
Валова продукція	130,0	120,0
Прибуток	4,0	3,0

Визначити показники використання основного виробничого капіталу (капіталовіддачу, капіталомісткість, прибуток на 1 грн. основного виробничого капіталу). Зробити висновки.

Виробнича ситуація 9. Визначити середньорічну вартість і структуру основного капіталу цеху на «Південному машинобудівному заводі» на початок і кінець року, коефіцієнти оновлення, вибуття та приросту основного капіталу. Вихідні дані (млн. грн.):

Вид основного капіталу	На 1.01	Вводяться		Вибувають	
		1.04	1.07	1.06	1.09
Будівлі	450	45	-	20	-
Споруди	80	-	25	-	-
Силові обладнання	105	28	20	12	-
Робоче обладнання	180	90	-	-	30
Засоби автоматизації	85	-	14	-	-
Транспортні засоби	43	-	18	-	3
Інструмент	24	6	-	8	-
Інші	6	-	-	-	-

Виробнича ситуація 10. Заповнити порожні комірки у таблиці. Проаналізувати капіталовіддачу основного капіталу та нематеріальних активів ПП «Еталон».

Показники	Базисний період	Плановий період	Зміна
Валова продукція, тис. грн.	160600	188600	
Середньорічна вартість основного капіталу, тис. грн.	80200	90200	
Середньорічна вартість нематеріальних активів, тис. грн.	2220	2840	
Капіталовіддача, тис. грн.			
Капіталовіддача нематеріальних активів, тис. грн.			
Капіталомісткість продукції, тис. грн			

Виробнича ситуація 11. Визначити коефіцієнт змінності роботи обладнання цеху в ТОВ «Машзавод», якщо верстатомісткість виробничої програми становить 3,25 млн верстато-год. У цеху працює 885 верстатів, простої обладнання

через ремонт становлять 5% режимного фонду робочого часу, в році 225 робочих днів.

Виробнича ситуація 12. На початок року вартість основного капіталу ТОВ «Євробуд XXI» становила 890 млн. грн. У травні було придбано оновленого капіталу на суму 210 млн. грн., у листопаді – 38 млн. грн. У квітні з балансу підприємства вибуло основного капіталу вартістю 46 млн. грн., а у серпні – 52 млн. грн.

Визначити середньорічну вартість основного капіталу, вартість основного капіталу на кінець року, а також показники руху основного капіталу підприємства (коефіцієнт оновлення та коефіцієнт вибуття).

Виробнича ситуація 13. Річний обсяг валової продукції ТДВ «Калібр» – 57 тис. грн. Вартість основного капіталу на початок року складала – 28 тис. грн., у квітні ввели елементів основного капіталу на суму 4,2 тис. грн., а з 1 липня було виведено елементів основного капіталу на суму – 1,6 тис. грн.

У цеху нараховується 60 верстатів. Протягом доби вони працюють так: 40 верстатів – у три зміни, 8 верстатів – у дві зміни, 5 верстатів – в одну зміну.

Визначити капіталовіддачу, капіталомісткість і коефіцієнт змінності обладнання.

Виробнича ситуація 14. Визначити зростання капіталоозброєності праці в ТОВ «Розма», якщо відомі такі дані за звітний рік: середньорічна вартість основного виробничого капіталу – 85 млн. грн., обсяг валової продукції – 142 млн. грн., виробіток на одного робітника – 35 млн. грн. (звітний рік). У плановому році передбачено збільшити випуск продукції на 0,2 млн. грн., а виробіток продукції на одного робітника – на 3 тис. грн..

Виробнича ситуація 15. Визначити первісну та залишкову вартість обладнання ПП «Домотек». Вихідні дані:

	Кількість, шт.	Ціна за 1 шт., млн. грн.	Знос
Енергетичні газотурбінні установки	5	520,0	48%
Парові турбоагрегати	3	150,0	37%
Електродвигуни	6	4,4	28%

Виробнича ситуація 16. Визначити норматив виробничих запасів конструкційного матеріалу у натуральному і вартісному виразі ПП «Атлант», користуючись наведеними вихідними даними:

- 1) згідно з виробничою програмою підприємства, споживання конструкційного матеріалу становить 6480 т. за рік;
- 2) часовий інтервал поставки матеріалу на підприємство – 30 днів;
- 3) оформлення термінового замовлення з метою одержання матеріалу від конкретного постачальника потребує 3 днів, а термін доставки й вивантаження його у споживача – ще 6 днів;
- 4) підготовка матеріалу до використання у виробничому процесі триває 2 дні;
- 5) середньодобова витрата конструкційного матеріалу становить 18 тонн, а договірна ціна 1 тонни цього матеріалу – 780 грн.

Виробнича ситуація 17. Підприємство придбало устаткування початковою вартістю 330 тис. грн. З урахуванням особливостей технологічних процесів на підприємстві очікуваний термін його використання визначено у 4 роки. Ліквідаційна вартість обладнання за попередніми оцінками становить 14 тис. грн. Очікуваний обсяг продукції, яку підприємство виготовить за весь строк експлуатації обладнання, становить 1600 тис. одиниць (перший рік – 430 тис. од., другий – 360 тис. од., третій – 340 тис. од., четвертий – 260 тис. од., п'ятий – 210 тис. од.).

Визначити амортизаційні відрахування прямолінійним методом.

Виробнича ситуація 18. Підприємство придбало устаткування початковою вартістю 310 тис. грн. З урахуванням особливостей технологічних процесів на підприємстві очікуваний термін його використання визначено у 2 роки. Ліквідаційна вартість обладнання за попередніми оцінками становить 12 тис. грн. Очікуваний обсяг продукції, яку підприємство виготовить за весь строк експлуатації обладнання, становить 1400 тис. одиниць (перший рік – 410 тис. од., другий – 330 тис. од., третій – 270 тис. од., четвертий – 220 тис. од., п'ятий – 210 тис. од.).

Визначити амортизаційні відрахування виробничим методом.

Виробнича ситуація 19. Підприємство придбало устаткування початковою вартістю 300 тис. грн. З урахуванням особливостей технологічних процесів на підприємстві очікуваний термін його використання визначено у 4 роки. Ліквідаційна вартість обладнання за попередніми оцінками становить 10 тис. грн. Очікуваний обсяг продукції, яку підприємство виготовить за весь строк експлуатації обладнання, становить 1800 тис. одиниць (перший рік – 420 тис. од., другий – 360 тис. од., третій – 330 тис. од., четвертий – 270 тис. од., п'ятий – 220 тис. од.).

Визначити амортизаційні відрахування методом зменшеної залишкової вартості.

Виробнича ситуація 20. Підприємство придбало устаткування початковою вартістю 330 тис. грн. З урахуванням особливостей технологічних процесів на підприємстві очікуваний термін його використання визначено у 3 роки. Ліквідаційна вартість обладнання за попередніми оцінками становить 11 тис. грн. Очікуваний обсяг продукції, яку підприємство виготовить за весь строк експлуатації обладнання, становить 1500 тис. одиниць (перший рік – 430 тис. од., другий – 380 тис. од., третій – 340 тис. од., четвертий – 280 тис. од., п'ятий – 230 тис. од.).

Визначити амортизаційні відрахування методом подвійного зменшеного залишку.

Виробнича ситуація 21. Підприємство придбало устаткування початковою вартістю 340 тис. грн. З урахуванням особливостей технологічних процесів на підприємстві очікуваний термін його використання визначено у 4 роки. Ліквідаційна вартість обладнання за попередніми оцінками становить 10 тис. грн. Очікуваний обсяг продукції, яку підприємство виготовить за весь строк експлуатації обладнання, становить 1700 тис. одиниць (перший рік – 440 тис. од., другий – 390 тис. од., третій – 350 тис. од., четвертий – 300 тис. од., п'ятий – 260 тис. од.).

Визначити амортизаційні відрахування кумулятивним методом.

Виробнича ситуація 22. Визначити норматив оборотних коштів у незавершеному виробництві. Виробнича фірма освоїла виготовлення нового виробу, валові витрати на виробництво (собівартість) якого становлять 4000 грн. Згідно з виявленим ринковим попитом річна виробнича програма нового виробу сформована в розмірі 900 од. За встановленою технологією тривалість виробничого циклу становить 4 дні. Вартість сировини і матеріалів, обробка яких започатковується в перший день виробничого циклу, дорівнює 60% валових витрат на виробництво (собівартості) нового виробу. Решта витрат по днях виробничого циклу розподіляється рівномірно. Кількість робочих днів у році – 250.

Виробнича ситуація 23. У плановому періоді час одного обороту доведено до 58 днів впровадженням організаційно-технічних заходів. У базовому періоді обсяг реалізованої продукції становив 32 млн. грн., а середньорічний залишок нормованих оборотних засобів – 5,5 млн. грн.

Визначити, на скільки днів скоротиться період обороту оборотних засобів та абсолютну суму вивільнення оборотних засобів.

Виробнича ситуація 24. У звітному році «Харківський автомобільний завод» реалізував продукції на 85 млн. грн. при середньорічному залишку нормованих оборотних засобів 834 тис. грн. У плановому році обсяг реалізації зросте на 15%.

Визначити потребу підприємства в оборотних засобах і суму вивільнення оборотних ресурсів за рахунок прискорення оборотності на 10%.

Виробнича ситуація 25. Визначити планові й звітні показники використання оборотних засобів ТОВ «Машзавод», якщо обсяг реалізованої продукції заплановано на рівні 71,3 млн. грн. при середньорічному залишку нормованих оборотних засобів на 9,5 млн. грн. Фактично за аналогічної суми оборотних засобів було реалізовано продукції на 74,1 млн. грн.

Виробнича ситуація 26. Визначити показники використання оборотних коштів за планом, за звітом, а також суму вивільнення (додаткового залучення) оборотних коштів у

результаті прискорення (сповільнення) обертання оборотних коштів, якщо відомо:

Показник, грн.	План	Факт
Середньорічні залишки нормованих оборотних коштів	5730	5400
Обсяг реалізації продукції за рік	63000	64800

Виробнича ситуація 27. За планом обсяг реалізованої продукції ТОВ «Імпульс» становив 430 тис. грн., а величина середньорічних залишків оборотних засобів – 25 тис. грн., фактичні обсяги реалізації продукції становили 480 тис. грн., а середньорічних залишків оборотних засобів – 26 тис. грн.

Визначити абсолютне та відносне вивільнення коштів з обороту.

Виробнича ситуація 28. Обсяг реалізованої впродовж року продукції ТДВ «Трембіта» за собівартістю становив 4900 тис. грн., середньорічна вартість залишків оборотних засобів – 445 тис. грн.

Визначити, як зміниться потреба підприємства в оборотних засобах, якщо за аналогічного обсягу реалізації продукції, в результаті впровадження нової виробничої технології, тривалість одного обороту скоротиться на 5 днів.

Виробнича ситуація 29. Обчислити коефіцієнт оборотності оборотних засобів, тривалість одного обороту, коефіцієнт завантаження та рентабельність оборотних засобів ТОВ «Едельвейс-2000», якщо собівартість реалізованої продукції 8400 тис. грн., середньорічна вартість залишків оборотних засобів – 510 тис. грн. Прибуток, який підприємство отримало від операційної діяльності за підсумками року – 280 тис. грн.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

4.ТЕМА: ІНВЕСТИЦІЇ

4.1.ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ

1. Сутність інвестицій та їх характеристика.
2. Склад і структура виробничих інвестицій (капітальних вкладень).
3. Планування і фінансування капітальних вкладень і капітального будівництва.
4. Економічна ефективність інвестицій.

4.2.МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ

Приведені витрати для кожного з варіантів капіталовкладень

$$a) \Pi_i = CBp.i + E_n \times Ki$$

де $CBp.i$ – собівартість річного випуску продукції за i -м варіантом капіталовкладень;

E_n – нормативний коефіцієнт економічної ефективності капітальних вкладень ($E_n = 0,15$);

Ki – обсяг капіталовкладень за i -м. варіантом.

$$б) \Pi'_i = CBi + E_n \times Ki',$$

де CBi – собівартість одиниці продукції за i -м варіантом капіталовкладень;

E_n – нормативний коефіцієнт економічної ефективності капітальних вкладень вказаний у стандартах залежно від галузі та коливається від 0,1 до 0,2;

Ki' – питомі капіталовкладення за i -м варіантом.

Коефіцієнт економічної ефективності капіталовкладень

$$E = \frac{E_{p\dot{i}c}}{\Delta K},$$

де $E_{річ}$ - річний економічний ефект за кращим із варіантів;
 ΔK - додаткові капіталовкладення у розвиток виробництва.

Річний економічний ефект:

$$а) E_{річ} = П\partial - Пн,$$

де $П\partial$, $Пн$ - приведені витрати відповідно за діючим та новим варіантами.

$$б) E_{річ} = (П\partial' - Пн') \times ВП,$$

де $П\partial'$, $Пн'$ - приведені витрати на одиницю продукції за діючим та новим варіантами;

$ВП$ – випуск продукції у натуральному виразі.

Термін окупності капіталовкладень у розвиток виробництва:

$$а) Tок = \frac{Kн}{E_{річ}} - \frac{K\partial}{E_{річ}},$$

де $Kн$, $K\partial$ - капітальні вкладення при новій і діючій технології виробництва;

$E_{річ}$ - річний економічний ефект за кращим із варіантів.

$$Tок = \frac{(Kн' - K\partial') \times ВП}{E_{річ}},$$

де $Kн'$, $K\partial'$ - питомі капітальні вкладення відповідно за новою та діючою технологією виробництва;

$ВП$ – випуск продукції у натуральному виразі.

Коефіцієнт економічної ефективності реконструкції

$$E_{рек} = \frac{Cp \times ВПр - (C\partial \times ВП\partial + Cн \times ВПн)}{Kн - Kр}$$

де Cp , $C\partial$, $Cн$ - собівартість одиниці продукції відповідно на реконструйованому, діючому і новому підприємствах;

$ВПр$, $ВП\partial$, $ВПн$ - річний обсяг випуску продукції відповідно на реконструйованому, діючому і новому підприємствах.

Якщо $E_{рек} < E_n$, то реконструкція ефективна, а якщо $E_{рек} > E_n$ - ефективнішим є нове будівництво.

Приведення капіталовкладень при різному розподілі їх за роками будівництва

$$K_{пр} = K_1(1 + E_k)^{t-1} + K_2(1 + E_k)^{t-2} + \dots,$$

де $K_1, K_2, \dots$, - капітальні вкладення за роками будівництва;

E_k - коефіцієнт приведення капіталовкладень;

t - термін будівництва об'єкта.

Коефіцієнт економічної ефективності капітальних затрат:

$$E_p = \frac{\Delta\Pi}{K}, \text{ або } E_p = \frac{\Pi}{K},$$

де $\Delta\Pi$ – приріст прибутку підприємства у випадку вкладення капіталу у реконструкцію, модернізацію, технічне переоснащення, грн.;

Π – загальна сума прибутку для новостворюваних об'єктів, грн.;

K – загальна сума виробничих інвестицій (капіталовкладень), грн.

Строк окупності капіталовкладень (нормативний)

$$T_{ок.н.} = \frac{1}{E_p}.$$

де E_p – коефіцієнт економічної ефективності капітальних затрат.

Порівняльна ефективність капітальних вкладень

$$Z_{прив} = C_i + E_n \times K_i \rightarrow \min,$$

де C_i - собівартість річного випуску продукції по i -му варіанту капіталовкладень, грн.;

E_n - нормативний коефіцієнт економічної ефективності капітальних вкладень ($E_n = 0,15$);

K_i - капіталовкладення по i -му варіанту, грн.

Зприв можуть визначатись і в розрахунку на одиницю продукції.

Розрахунковий строк окупності додаткових капіталовкладень:

$$T_{ок.д.} = \frac{K_2 - K_1}{C_1 - C_2},$$

де K_1, K_2 – сума капіталовкладень за першим та другим варіантом, грн.;

C_1, C_2 – собівартість річного випуску продукції за першим та другим варіантом, грн.

Коефіцієнт приведення капітальних вкладень:

$$\alpha = (1 + R)^t,$$

де R - норматив приведення різночасових витрат (ставка дисконту);

t - кількість років, що відділяють затрати і результати даного року від початку розрахункового.

Капітальні вкладення відносно до розрахункового року:

$$K_{прив.} = \sum_{t=1}^T K_t \times \alpha,$$

де K_t – капітальні витрати у t -ому році їх освоєння, грн.;

α – коефіцієнт приведення капітальних вкладень;

T - загальний термін реалізації інвестиційного проекту, років.

Капіталовкладення, що здійснюються після розрахункового року:

$$K_{прив} = \sum_{t=1}^T K_t / \alpha,$$

$K_{прив.}$ - визначають по кожному із можливих варіантів розподілу капіталовкладень за роками і найкращим вважається той варіант, в якому показник є мінімальним.

4.3. ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Виробнича ситуація 1. Вибрати кращий з двох варіантів капіталовкладень для ТОВ «Євробуд ХХІ» на удосконалення технології виробництва 1000 виробів та обґрунтувати доцільність її проведення за даними таблиці, якщо $E_n = 0,15$.

Показник	Діючий варіант	Варіант	
		I	II
Собівартість одиниці продукції, грн./шт.	1500	1800	1200
Капітальні вкладення, млн грн.	3,0	2,5	3,5

Виробнича ситуація 2. Визначити ефективніший варіант капітальних вкладень між новим будівництвом і реконструкцією для ПП «Атлант», якщо витрати на нове будівництво становитимуть 120 млн. грн., а на реконструкцію 80 млн. грн. При цьому собівартість одиниці продукції на реконструйованому підприємстві 1500 грн., за обсягу випуску 80 тис. шт. Собівартість одиниці продукції на новому підприємстві 1100 грн., за обсягу випуску 60 тис. шт. Собівартість одиниці продукції на діючому підприємстві 1800 грн., обсяг випуску 20 тис. шт.

Виробнича ситуація 3. За даними визначити оптимальний варіант будівництва об'єкта для ТДВ «Калібр» за різного розподілу капітальних вкладень за роками, якщо $E_k = 0,1$.

Варіант	Рік будівництва					
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й	Всього, млн.грн.
I	5	10	20	20	15	70
II	20	17	13	10	10	70

Виробнича ситуація 4. Встановити доцільність інвестицій в будівництво нового заводу за показниками абсолютної ефективності, якщо відомі такі дані:

Показники	
Обсяг випуску продукції в натуральних одиницях, тис. шт.	100
Гуртова ціна виробу, грн.	200
Собівартість виробу, грн.	160
Обсяг капітальних вкладень, млн. грн.	14
Вартість виробничого капіталу, млн. грн.	12,5

Виробнича ситуація 5. Збільшити випуск автомобілів можна шляхом будівництва нового підприємства або завдяки реконструкції діючого. Враховуючи, що нормативний коефіцієнт ефективності капітальних вкладень $E_n = 0,2$, вибрати найефективніший варіант, використати дані:

Показник	Підприємство		
	діюче	реконструйоване	нове
Собівартість річного випуску продукції, млн. грн. /рік	60	170	90
Капітальні вкладення, млн. грн.	-	100	140

Виробнича ситуація 6. Програма заходів з автоматизації виробництва на ПП «Сузір'я» розрахована на чотири роки і розроблена у двох варіантах. Вибрати кращий варіант програми, якщо ставка дисконту - 10%. Вихідні дані:

Показники / Варіанти	Перший	Другий
Капітальні вкладення, млн. грн. в тому числі за роками:	1,6	1,6
1-й	0,4	0,4
2-й	0,4	0,2
3-й	0,4	0,3
4-й	0,4	0,7

Виробнича ситуація 7. Інвесторам представлені два варіанти інвестування проекту. Вихідні дані:

Показники		
Сума інвестицій, тис. грн.	15 200	16 400
Період реалізації інвестицій, роки	4	4
Щорічні грошові потоки, тис. грн.		
1-й рік	6000	4200
2-й рік	5400	5750
3-й рік	4700	7800
4-й рік	4500	6300
Всього	20600	24050

Необхідно вибрати кращий варіант інвестування за індексами дохідності та періодами окупності капіталовкладень.

Для здійснення процесу дисконтування прийнята відсотокна ставка 10%.

Виробнича ситуація 8. Є дані щодо проекту і діючого заводу. Визначити показники абсолютної (загальної) економічної ефективності по проекту та діючому виробництву. Розрахувати їх зміну.

Показники	Діюче виробництво	Проект
Річний обсяг випуску, млн. грн.: в гуртових цінах	41,2	46,2
за собівартістю	36	41,8
Обсяг продукції в натуральному виразі, шт.	200 000	305 000
Капітальні затрати, млн. грн.	28,8	42,2
Основний виробничий капітал, млн.	26,5	40,3

Виробнича ситуація 9. Внаслідок переходу на поточне виробництво ПП «Інтергарант» собівартість виробу знизилася з 2150 до 2000 грн/шт. Поточна лінія розрахована на випуск 100 тис. шт./рік. Витрати на її придбання і установку становить 50 млн. грн. Виробництво продукції на діючому обладнанні потребує 20 млн. грн. капітальних вкладень при випуску продукції 80 тис. шт./рік.

Визначити річний економічний ефект від використання поточної лінії та термін окупності витрат на її установку.

Виробнича ситуація 10. Від реалізації двох проектів очікуються такі грошові потоки: 1 рік – 1800 тис. грн, 2 рік – 3900 тис. грн, 3 рік – 6200 тис. грн, 4 рік – 5400 тис. грн, 5 рік – 1200 тис. грн.

Початкові інвестиції у проект становлять 11 млн. грн..
Прийнятний для підприємства термін окупності 3 роки.

Визначити прийнятність проекту, якщо щорічний рівень інфляції становить 9%.

5. ТЕМА: ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНА БАЗА ТА ВИРОБНИЧА ПОТУЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

5.1.ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ

1. Характеристика техніко-технологічної бази виробництва
2. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства.
3. Поняття виробничої потужності підприємства та методика її розрахунку.
4. Обґрунтування виробничої програми виробничою потужністю.
5. Планування залишків незавершеного виробництва.
6. Оптимізація обсягу виробництва продукції.
7. Шляхи підвищення ефективності використання техніко-технологічної бази та виробничої потужності підприємства.

5.2.МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ

Вихідна виробнича потужність у вартісному виразі, тобто потужність на кінець розрахункового періоду (року):

$$Bn_{\text{вих}} = Bn_{\text{вх}} + Bn_{\text{вв}} - Bn_{\text{вив}} ,$$

де $Bn_{\text{вх}}$ – виробнича потужність на початок періоду, грн.;

$Bn_{\text{вв}}$ – введена в плановому періоді виробнича потужність, грн.;

$Bn_{\text{вив}}$ – виведена за плановий період виробнича потужність, грн.

Середньорічна виробнича потужність підприємства, цеху:

$$Bn_{cp} = Bn_{вх} + \frac{Bn_{вв} \times T_{в}}{12} - \frac{Bn_{виб} \times T_{н}}{12},$$

де $Bn_{вх}$ – вхідна потужність (потужність на початок року),
грн.;

$Bn_{вв}$ – введена потужність, грн.;

$Bn_{виб}$ – виведена потужність, грн.;

$T_{в}$ – період використання (від вводу до кінця року),
місяців;

$T_{н}$ – період, протягом якого потужність не
використовується (від вибуття до кінця року), місяців.

Виробнича потужність (Bn) групи однотипних верстатів:

$$Bn = \frac{\Phi_{ef} \times C \times K_{вн}}{Hч},$$

де $Hч$ – норма часу на обробку одиниці продукції, за якою
визначається потужність;

C – кількість верстатів, шт.;

$K_{вн}$ – коефіцієнт виконання норм;

Φ_{ef} – ефективний фонд часу роботи обладнання, год.

Ефективний фонд часу роботи обладнання:

$$\Phi_{ef} = Dp \times Zм \times Tзм \times K (год.),$$

де Dp – робочі дні;

$Zм$ – кількість змін;

$Tзм$ – тривалість робочої зміни;

K – коефіцієнт, який враховує витрати часу на ремонт;

$Kз$ – коефіцієнт завантаження обладнання.

Розрахункова кількість обладнання (округлюється до цілого числа):

$$Cp = \frac{O \times Hч}{\Phi_{ef} \times K_{вн}},$$

де O – обсяг виготовленої продукції;

$Hч$ – норма часу на обробку одиниці продукції, за якою визначається потужність;

$K_{вн}$ – коефіцієнт виконання норм;

Φ_{ef} – ефективний фонд часу роботи обладнання, год.

Коефіцієнт завантаження обладнання:

$$Kз = \frac{Cp}{Cnp},$$

де Cp – розрахункова кількість необхідного обладнання;

Cnp – ціле число необхідних одиниць обладнання.

5.3.ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Виробнича ситуація 1. Визначити виробничу потужність механічного цеху ТОВ «Машзавод», якщо відомо, що у кварталі 65 робочих днів. На токарних верстатах слід обробити 5 000 деталей “А”, норма часу – 0,75 год./шт., 6 250 деталей “Б”, норма часу 1,4 год./шт. Перевиконання норм планується на 25 %, втрати часу на ремонт 6 %. У цеху 10 токарних верстатів. Тривалість зміни – 8,2 год. Цех працює у дві зміни.

Виробнича ситуація 2. Визначити річну виробничу потужність механічної дільниці «Південного машинобудівного заводу» і, на якій провідним обладнанням є токарні верстати. Дільниця працює 253 робочі дні у дві зміни по 8,2 години. Обробка деталей здійснюється на 12 верстатах. Трудомісткість обробки однієї деталі 6 хв. Коефіцієнт виконання норм – 1,15. Втрати часу на ремонт обладнання – 2 %.

Виробнича ситуація 3. Визначити середньорічну потужність дільниці, якщо вхідна потужність – 561108 шт. деталей на рік. З 1-го червня вводиться два нових токарних верстата, а з 1-го серпня один верстат вибуває з експлуатації.

Виробнича ситуація 4. Визначити виробничу потужність пекарні (3 печі) та її виробничу програму, якщо середня тривалість випікання хлібобулочних виробів вагою 1 кг становить 40 хв., тривалість зміни – 8 год., режим роботи двозмінний. Номінальний фонд робочого часу – 300 днів/рік, а втрати робочого часу 10 %. Виробнича потужність пекарні визначається потужністю печей = 0,85.

Виробнича ситуація 5. На дільниці механічного цеху ТОВ «Машзавод» встановлено і діють 126 токарних верстатів. Трудомісткість обробки 1 деталі 0,32 н/год. Дільниця працює у двозмінному режимі, тривалість зміни 8 год. Число робочих днів у розрахунковому році – 224. Регламентовані простої устаткування складають 7% режимного фонду часу. Очікуваний коефіцієнт використання верстатів – 0,75. Обчислити річну виробничу потужність дільниці та фактичну кількість оброблених на верстатах деталей.

Виробнича ситуація 6. Виробнича потужність ПП «Еталон» становить 22 тис. одиниць продукції. На плановий рік очікується, що ринковий попит на дану продукцію становитиме 21 тис. одиниць. Коефіцієнт використання діючої потужності дорівнює 0,83. Капітальні витрати на одиницю приросту виробничої потужності – 16 грн.

Визначити загальну необхідну суму капітальних вкладень у виробничу базу підприємства, якщо коефіцієнт перерахунку середньорічної потужності становить 0,46.

Виробнича ситуація 7. На ТДВ «Чернівецький хімічний завод» працює 340 одиниць обладнання: 270 з них працюють в одну зміну; 60 – у дві зміни і решта верстатів у три зміни.

Визначити коефіцієнт змінності роботи устаткування по підприємству.

Виробнича ситуація 8. На початок року в цеху «Харківського автомобільного заводу» було встановлено 20

одиниць обладнання. З 1 березня заплановано закупити 12 нових одиниць обладнання, а в серпні – 7 списати. Годинна продуктивність одиниці обладнання – 15 деталей. Цех працює в одну зміну, середня тривалість зміни – 7,8 годин. Плановий відсоток виконання норм виробітку робітниками – 110 %. Кількість робочих днів на рік – 223.

Визначити виробничу потужність цеху та відсоток її використання, якщо заплановано річною програмою за рік випустити 11,2 млн. деталей.

Виробнича ситуація 9. Визначити річну виробничу потужність механічної дільниці, на якій провідним обладнанням є токарні верстати. Дільниця працює 253 робочі дні у дві зміни по 8,2 години. Обробка деталей здійснюється на 12 верстатах. Трудомісткість обробки однієї деталі 6 хв. Коефіцієнт виконання норм виробітку – 1,15. Втрати часу на ремонт обладнання – 2 %.

Виробнича ситуація 10. Виробнича потужність об'єднання на початок планового періоду становила 3700 млн. грн. Реконструкція, що завершиться 1 червня, збільшить виробничу потужність на 400 млн. грн. Заплановано вибуття зношених одиниць основного капіталу з 1.10, що зменшить потужність на 150 млн. грн. Коефіцієнт використання виробничої потужності – 0,91.

Визначити середньорічну та вихідну виробничу потужність, а також можливий випуск продукції.

Виробнича ситуація 11. Визначити потужність та виробничу програму підрозділу ТОВ «Розма», якщо норма часу на виготовлення одиниці виробу становить 1,4 н/год. Підприємство працює у дві зміни, тривалість зміни 8 год. Номінальний фонд робочого часу підприємства – 260 днів на рік. Втрати робочого часу становлять 12%. Виробнича потужність підрозділу визначається потужністю встановленого обладнання. Кількість одиниць обладнання підрозділу становить 12, коефіцієнт використання потужності обладнання – 0,82.

Виробнича ситуація 12. В цеху ПП «Інтергарант» працює 25 верстатів. Норма часу на обробку виробу – 0,5 н/год. Режим роботи цеху двозмінний. Тривалість зміни 8,2 год. Для розрахунку слід прийняти номінальний фонд робочого часу 230 днів на рік, а регламентовані простої обладнання у ремонті – 4%.

Визначити виробничу потужність цеху та його виробничу програму, якщо коефіцієнт використання потужності 0,95.

Виробнича ситуація 13. Визначити потужність та виробничу програму підрозділу ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат», якщо норма часу на виготовлення одиниці виробу становить 1,4 н/год. Підприємство працює у дві зміни, тривалість зміни 8 год. Номінальний фонд робочого часу підприємства – 260 днів на рік. Втрати робочого часу становлять 12%. Виробнича потужність підрозділу визначається потужністю встановленого обладнання. Кількість одиниць обладнання підрозділу становить 12, коефіцієнт використання потужності обладнання – 0,82.

Виробнича ситуація 14. У цеху ТОВ «ТДВ Боянівка» працює 25 верстатів. Норма часу на обробку виробу – 0,5 н/год. Режим роботи цеху двозмінний. Тривалість зміни 8,2 год. Для розрахунку слід прийняти номінальний фонд робочого часу 230 днів на рік, а регламентовані простої обладнання у ремонті – 4%.

Визначити виробничу потужність цеху та його виробничу програму, якщо коефіцієнт використання потужності 0,95.

Виробнича ситуація 15. Визначити виробничу потужність дільниці на основі таких даних: встановлено 24 штампувальних автомати з продуктивність 22 удари за хвилину. За один удар штампується одночасно 5 деталей. Підприємство працює у дві зміни. Номінальний фонд робочого часу становить 260 днів на рік. Витрати робочого часу на ремонт обладнання – 6%, а на зміну штампів – 7%.

Виробнича ситуація 16. Визначити оптимальний розмір партії поставки металу на підприємство, якщо протягом року на виробництво продукції витрачається 360 т. металу. Витрати, пов'язані з розміщенням замовлення – 120 грн. Середні витрати, пов'язані зі збереженням 1 т. металу – 30 грн.

Виробнича ситуація 17. У наступному році Дніпровський металургійний завод має закупити для потреб виробництва 97 тонн конструкційних матеріалів. Ціна матеріалу становить 6000 грн/т. Витрати, пов'язані з розміщенням замовлення, контролем проходження рахунків на оплату (витрати з обслуговування партії товару), дорівнюють 5000 грн., а витрати

на зберігання матеріалів – 18% від вартості середньорічного виробничого їх запасу.

Визначити оптимальний розмір партії матеріалів, що мають бути закуплені фірмою.

Виробнича ситуація 18. Визначити оптимальний розмір поставки сировини на ТОВ «Злагода», якщо протягом кварталу для виготовлення продукції витрачається 135 т сировини. Витрати, пов'язані з розміщенням одного замовлення, становлять 187 грн., витрати на збереження однієї тонни сировини протягом кварталу – 45 грн.

Виробнича ситуація 19. Розрахувати обсяги введення в дію основного капіталу та виробничих потужностей для ПП «Еталон», якщо обсяг централізованих капітальних вкладень становить 18 млн. грн. Вхідна виробнича потужність підприємства становитиме 50 млн. грн.; виробнича програма підприємства за планом -45 млн. грн., а коефіцієнт використання виробничої потужності встановлено на рівні 0,75.

Виробнича ситуація 20. Протягом року для виробництва продукції ПП «Інтергарант» споживає 504 т сировини. Середні витрати на розміщення одного замовлення становлять 180 грн., середні річні витрати на зберігання однієї тонни сировини – 85 грн.

Визначити оптимальний обсяг партії поставки сировини на підприємство, необхідну кількість замовлень протягом року, період між двома черговими поставками, середній розмір поточного запасу сировини та загальні витрати підприємства, пов'язані з розміщенням замовлень та зберігання сировини.

Виробнича ситуація 21. Необхідна середньорічна виробнича потужність ТОВ «Імпульс» - 54400. Наявна середньорічна потужність - 48400. Коефіцієнт перерахунку середньорічного приросту потужності в абсолютний - 0,5. Капітальні витрати на одиницю приросту виробничої потужності - 1100 грн.

Визначити:

- 1) середньорічний приріст виробничої потужності;
- 2) абсолютну величину необхідного додаткового введення в дію виробничої потужності;
- 3) загальну суму необхідних капітальних вкладень.

6. ТЕМА: ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

6.1.ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАЬ

1. Процес формування виробничої програми підприємства.
2. Планування обсягів продукції у вартісному виразі.
3. Обґрунтування виробничої програми виробничою потужністю.
4. Планування залишків незавершеного виробництва.
5. Оптимізація обсягу виробництва продукції.

6.2.МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ

Коефіцієнт виконання плану по обсягу випуску продукції:

$$K_{ВП} = \frac{O_{\phi}}{O_{пл}}$$

де O_{ϕ} – фактичний обсяг випуску продукції;
 $O_{пл}$ – плановий обсяг випуску продукції.

Валова продукція:

$$ВП = O \times C_i + P_{ПХ} - O_{ВЛ} ,$$

де O – обсяг готових виробів і напівфабрикатів (виготовлених як з власної сировини, так і з матеріалів замовників);

C_i – встановлені ціни на Q_i ;

$P_{ПХ}$ – вартість робіт промислового характеру;

$O_{ВЛ}$ – вартість продукції власного виробництва яка йде на промислово-виробничі потреби всередині конкретного підприємства.

Товарна продукція :

$$ТП = ГП_{ШВ} + П_{ПЦ} + П_3 + НФР + П_{ум} + T_{ВЛ},$$

де $ГП_{ШВ}$ – готова продукція, включаючи вироби широкого вжитку (виготовлені як з повноцінної сировини, так і з відходів), призначена для постачання споживачам, а також для різних невиробничих потреб підприємства;

$П_{ПЦ}$ – продукція підсобних і допоміжних цехів, в тому числі електроенергія, пара і вода, вироблені на конкретному підприємстві і призначені для відпуску споживачам, а також для різних невиробничих потреб підприємства;

$П_3$ – продукція промислового характеру, виготовлена на замовлення споживача;

$НФР$ – напівфабрикати, заплановані до відпуску споживачам;

$П_{ум}$ – продукція учбових майстерень, що реалізується підприємством на сторону;

$T_{ВЛ}$ – тара власного виробництва, якщо у відпускній ціні не врахована її вартість.

Взаємозв'язок між валовою продукцією (ВП) і товарною продукцією (ТП):

$$ВП = ТП - (НЗВ_{П} - НЗВ_{К}) - (I_{П} - I_{К})$$

де $НЗВ_{П}$, $НЗВ_{К}$ — вартість залишків незавершеного виробництва відповідно на початок і кінець планового періоду, грн.;

$I_{П}$, $I_{К}$ — вартість інструменту для власних потреб відповідно на початок і кінець планового періоду, грн.

Обсяг реалізованої продукції (РП) відрізняється від обсягу товарної продукції на різницю залишків готової продукції на складі на кінець (ЗГПКР) і на початок звітної періоду (ЗГППР) у вартісному відтворенні:

$$РП = ТП - (ЗГП_{КР} - ЗГП_{ПР})$$

Як видно з формули, в розрахунках реалізованої продукції враховується зміна залишків нереалізованої продукції на початок і кінець періоду.

Обсяг беззбитковості:

$$O_{БК} = \frac{C_{ПВ}}{Ц - C_{ЗМ}}$$

де $O_{БК}$ – беззбитковий обсяг виробництва або продажу, критичний обсяг виробництва, шт.;

$Ц$ – ціна одиниці продукції, грн;

$C_{ПВ}$ – постійні витрати, грн;

$C_{ЗМ}$ – змінні витрати у розрахунку на одиницю продукції, грн.

6.3.ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Виробнича ситуація 1. За даними таблиці (дані в млн. грн) обчислити обсяг товарної, валової та реалізованої продукції ПП «Еталон», валовий та внутрішньозаводський обороти, коефіцієнти товарності та внутрішньовиробничого комбінування. Залишки готової продукції на складі підприємства: на початок року – 800 тис. грн, на кінець року – 245 тис. грн.

Цех-виготовлювач продукції	Цех-споживач продукції							Відпуск продукції на сторону	Залишок незавершеного виробництва	
	Ливарний	Ковальський	Механічний	Складальний	Ремонтно-механічний	Інструментальний	Всього		На початок року	На кінець року
Ливарний	–	100	800	–	50	60	1010	50	80	90
Ковальський	–	–	250	–	–	5	255	20	10	12
Механічний	–	–	–	350	40	60	3600	80	300	170
Складальний								5900	580	490
Ремонтно-механічний	60	50	80	45	–	30	265	60	15	12
Інструментальний	60	180	260	60	35	–	595	95	70	75

Виробнича ситуація 2. Обсяг валової продукції ПП «Сузір'я» в оптових цінах становить 4,5 млн грн, у тому числі вартість основних матеріалів, використаних для виготовлення продукції, – 1 млн грн, купованих напівфабрикатів і комплектуючих виробів – 0,5 млн грн, амортизаційні відрахування – 0,315 млн грн. Обчислити обсяг чистої та умовно-чистої продукції підприємства.

Виробнича ситуація 5. Обґрунтувати виробничу програму малого ПП «Домотек» з виробництва металовиробів щодо забезпеченості металом, якщо на плановий період підприємством укладено договори на поставку металу обсягом 8 тонн, а середня вага виробу 0,85 кг. Коефіцієнт використання металу 0,72. Також 30 % відходів металу можуть повторно використовуватися у виробництві. На плановий період мале підприємство має доставити споживачам 7500 шт. металовиробів.

Виробнича ситуація 6. Визначити обсяг товарної продукції по заводах галузі у вартісному виразі виходячи із таких даних. Централізовано встановлена номенклатура продукції галузі: виробу А – 2000 шт., Б – 3750 шт., В – 1870 шт., Г – 1270 шт. Випуск спеціалізованої продукції здійснюється на шести заводах галузі, номенклатура продукції, встановлена централізовано для заводів, наведена у таблиці:

Номенклатура	Випуск продукції по заводах, шт.					
	1	2	3	4	5	6
А	300	550	250	250	–	400
Б	750	350	950	200	800	700
В	875	225	–	–	600	170
Г	–	–	270	–	200	–

Виробнича ситуація 7. Валова продукція ТДВ «Трембіта» за звітний рік – 58420 тис. грн, а за планом передбачається збільшення на 8 %. Залишки незавершеного виробництва на початок планового року – 230 тис. грн, а на кінець року – 244 тис. грн. Внутрішньозаводський оборот передбачається за планом у розмірі 122 тис. грн. Визначити товарну продукцію і валовий оборот за планом.

Виробнича ситуація 8. По заводу ТОВ «Машзавод» на квартал плануються такі показники:

Цех	Випуск продукції, всього, млн грн	У тому числі	
		реалізується на сторону	передається в інші цехи
Ливарний	120	40	80
Ковальський	160	–	160
Механічний	320	110	210
Складальний	460	460	–

Напівфабрикати складуть 670 млн грн, у тому числі напівфабрикати, призначені для власного капітального будівництва, складуть 150 млн грн, а для непромислових господарств – 210 млн грн. Визначити товарну та валову продукцію, а також валовий оборот.

Виробнича ситуація 9. ТОВ «Машзавод» планує таку виробничу програму на рік:

Назва продукції	Одиниця виміру	План на рік	Відпускна ціна, тис. грн
Верстати А	шт.	160	520
Верстати Б	шт.	70	910
Верстати В	шт.	100	1260
Запасні частини	млн грн	328	–
Товари народного споживання	млн грн	820	–

Виробництво напівфабрикатів складе 240 млн грн, з яких буде реалізовано на сторону – 90 млн грн. Вартість тари, яка не входить у ціну товару, – 15 млн грн. Залишки незавершеного виробництва на початок року – 260 млн грн, на кінець року – 245 млн грн. Визначити обсяг товарної і валової продукції та валовий оборот.

Виробнича ситуація 10. За планом заводу на рік основна продукція ТОВ «Свробуд XXI» для реалізації складе 8260 млн грн, виробництво напівфабрикатів – 420 млн грн, з яких буде

використано у власному виробництві 240 млн грн. Заплановані послуги промислового характеру на сторону складуть 40 млн грн і для непромислових господарств (на замовлення) – 15 млн грн. Інструменти, які будуть вироблені на підприємстві та зараховані до основних засобів, складуть 120 млн грн. Залишки незавершеного виробництва на початок року – 420 млн грн, на кінець року – 365 млн грн.

Визначити обсяг товарної та валової продукції, валовий і внутрішньозаводський обороти, коефіцієнти товарності та внутрішньовиробничого комбінування.

Виробнича ситуація 11. Підприємство ТОВ «Розма» на місяць планує такі показники:

Назва продукції	Випуск продукції, шт.	Ціна, тис. грн
А	5200	720
Б	4500	1410
В	6000	550

Напівфабрикати складуть 6400 млн грн, у тому числі напівфабрикати, призначені для реалізації, складуть 4800 млн грн. Залишки незавершеного виробництва зменшаться на суму 160 млн грн. Визначити валову продукцію і валовий оборот.

Виробнича ситуація 12. Визначити річний обсяг реалізованої продукції ТОВ «ТБК Боянівка», якщо виробництво товарної продукції всього за рік 100 тис. м³, залишок нереалізованої продукції на початок року 50 тис. м³, залишок нереалізованої продукції на кінець року 30 тис. м³. Оптова ціна підприємства за 1 м³ продукції 550 грн.

Виробнича ситуація 13. Визначити обсяг реалізованої продукції ТДВ «Калібр» у вартісному виразі виходячи з таких даних:

- річний випуск продукції у натуральних одиницях по výroбах: А – 550 шт., Б – 730 шт., В – 600 шт., Г – 400 шт.;
- оптова ціна за виробами: А – 100 грн, Б – 1800 грн, В – 1200 грн, Г – 900 грн;
- залишки готової продукції на початок планового року – 2530 тис. грн;

- вартість річної продукції, відвантаженої споживачеві, але не оплаченої ним у базовому періоді – 1700 тис. грн;
- залишки нереалізованої продукції на кінець року склали 4880 тис. грн.

Виробнича ситуація 14. Обчислити величину реалізованої продукції ПП «Атлант» та її приріст у плановому році, якщо у звітному році обсяг реалізації склав 600 млн. грн. У плановому році підприємство передбачає виготовити продукції на суму 740 млн. грн. Частина її на суму 30 млн. грн піде на внутрішні потреби. Незавершене виробництво за плановий рік зменшиться на 5 млн. грн. Додатково до програми випуску готових виробів підприємством будуть надані послуги промислового характеру заводам галузі на 45 млн. грн., і виготовлено напівфабрикатів для реалізації на сторону на суму 12 млн. грн.

Виробнича ситуація 15. Обчислити обсяг товарної, валової та реалізованої продукції ТОВ «Імпульс» за даними таблиці:

Показник	Значення показника
Обсяг виробництва, шт.	5000
Оптова ціна виробу, грн.	1200
Обсяг незавершеного виробництва, грн: — на початок року — на кінець року	50 000 37 000
Приріст залишків продукції на складах за рік, шт.	60

Виробнича ситуація 16. Виробнича програма металургійного підприємства ПрАТ «Дніпровський металургійний завод» характеризується такими даними: готові вироби – 30 570 млн. грн, товари культурно-побутового призначення і господарського вжитку – 294 млн. грн, роботи промислового характеру і послуги, виконані на сторону, – 380 млн. грн, вартість запчастин, відпущених на сторону, – 182 млн. грн.

Незавершене виробництво на початок року становило 115 млн. грн, на кінець – 122 млн. грн. Залишки готової продукції на

складах: на початок року – 80 млн. грн, на кінець – 66 млн. грн.
Визначити обсяг товарної, валової та реалізованої продукції.

Виробнича ситуація 17. Розрахувати план випуску товарної, валової та реалізованої продукції ПП «Інтергарант» за даними таблиці:

Продукція	План випуску		Оптова ціна, грн
	кількість, шт.	сума, тис. грн	
Виріб А	2500	–	600
Виріб Б	400	–	750
Виріб В	1200	–	325
Запасні частини, всього, у тому числі: — для власних потреб — для реалізації на сторону			300 50 250
Роботи та послуги на сторону		1850	–

Залишок незавершеного виробництва на початок планового періоду становить 900 тис. грн, на кінець періоду – 600 тис. грн. Залишок готової продукції на 01.01 – 140 тис. грн, а на 31.12 – 125 тис. грн.

Виробнича ситуація 18. Визначити обсяг товарної, валової та реалізованої продукції ПП «Домотек» за даними таблиці:

Продукція підприємства	Обсяг випуску продукції	Ціна одиниці продукції, грн	Залишки незавершеного виробництва, тис. грн		Залишки готової продукції на складах, тис. грн	
			на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
Вироби, шт.						
— А	1000	540	105	120	30	45
— Б	900	2700	110	95	85	93
— В	500	3000	208	227	162	154

Товари культурно-господарського вжитку, шт.	350		20	20	10	11
Інша продукція, тис. грн	205	—				
Вартість, тис. грн: — виконаних на сторону робіт — напівфабрикатів випущених на сторону	870 450	—				

Виробнича ситуація 19. Визначити обсяг товарної, валової, реалізованої та чистої продукції по машинобудівному об'єднанню ДП «Південний машинобудівний завод», виходячи з наведених даних таблиці:

Показники	Річний випуск за планом	Ціна продажу одиниці продукції, грн
1	2	3
Вироби, шт.:		
— А	14 900	1400
— Б	18 200	2200
— В	16 700	1950
— Г	10 500	1720
Інша продукція, тис. грн	295	
Товари культурно-побутового призначення, тис. грн	3900	
Вартість виконаних на сторону робіт промислового характеру і послуг, тис. грн	1240	

Показники	Річний випуск за планом	Ціна продажу одиниці продукції, грн
1	2	3
Вартість матеріалів замовника, що надійшли в промислову переробку, тис. грн	890	
Вартість капремонту обладнання і транспортних засобів підприємства, тис. грн	1350	
Зміна залишків незавершеного виробництва, тис. грн	320	
Зміна залишків напівфабрикатів, тис. Грн	190	
Залишки готової продукції на складах, тис. грн:		
— на початок планового року	730	
— на кінець планового року	410	

Затрати на виробництво і реалізацію продукції визначені у плановому кошторисі в сумі 88 490 тис. грн, у тому числі:

– сировина і матеріали (за мінусом зворотніх відходів) – 38 500;

- допоміжні матеріали – 5600;
- куповані напівфабрикати – 17 200;
- паливо й енергія на технологічні цілі – 1220;
- заробітна плата основна і додаткова – 13470;
- відрахування на соціальні заходи – 1180;
- амортизація основних засобів – 10 400;
- інші грошові витрати – 920;
- питома вага матеріальних витрат в інших грошових витратах – 26 %.

Виробнича ситуація 20. Обчислити обсяг валової, товарної, реалізованої та чистої продукції ТДВ «Чернівецький хімічний завод» на основі даних, які наведені у таблиці . Зробити висновки.

Показник	Базовий період	Звітний період
Випуск продукції в натуральному вимірі, шт.		
– продукція А	480	490
– продукція Б	560	567
– продукція В	520	510
– продукція Г	780	780
Відпускні ціни, грн		
– продукція А	1000	1050
– продукція Б	1500	1570
– продукція В	1200	1245
– продукція Г	900	930
Обсяг напівфабрикатів власного виробництва, що реалізуються іншим підприємствам, грн	250	280
Виробничі послуги, грн	300	350
Залишки нереалізованої продукції на складі, грн	680 450	450 800
Вартість сировини та матеріалів, грн	300	357
Матеріальні та прирівняні до них витрати, грн	15	25
Залишки товарів відвантажених, але не оплачених, грн	250 200	200 430
Незавершене виробництво, тис. грн	80 90	90 67
Амортизація, тис. грн	100	120

Виробнича ситуація 21. На основі даних, наведених у таблиці, оцінити темпи зростання обсягів виробництва товарної, чистої та умовно-чистої продукції.

Показник	Базовий період	Звітний період
Обсяг товарної продукції, тис. грн	800	820
Обсяг матеріалів, тис. грн	224	265
Амортизація, тис. грн	15	15

Виробнича ситуація 22. Визначити виконання плану за обсягом випуску й асортиментом продукції ТОВ «Злагода» за даними таблиці:

Виріб	Випуск продукції, млн грн	
	План	Факт
А	1200	1180
Б	2700	2780
В	–	470
Г	1210	1350
Д	500	390

7. ТЕМА: ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ

7.1.ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ

1. Характеристика, структура і принципи організації виробничих процесів.
2. Організаційні типи виробництва.
3. Методи організації виробництва.
4. Виробничий цикл, його складові.
5. Визначення суті поняття «якість продукції».
6. Показники якості продукції, методи їх кількісного вимірювання та оптимізація рівня якості.
7. Система управління якістю продукції.

7.2.МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ

Тривалість виробничого циклу:

$$T_{\text{ц}} = T_{\text{рп}} + T_{\text{п}},$$

де $T_{\text{рп}}$ - час робочого процесу;

$T_{\text{п}}$ - час перерв.

Протягом робочого періоду виконуються технологічні операції:

$$T_{\text{рп}} = T_{\text{шк}} + T_{\text{к}} + T_{\text{тр}} + T_{\text{пр}},$$

де $T_{\text{шк}}$ - штучно-калькуляційний час;

$T_{\text{к}}$ - час контрольних операцій;

$T_{\text{тр}}$ - час транспортування предметів праці;

$T_{\text{пр}}$ - час природних процесів (старіння, релаксації, природного сушіння, відстою суспензій у рідинах тощо).

Суму штучно-калькуляційного часу, контрольних операцій і транспортування предметів праці називають операційним часом ($T_{\text{оп}}$):

$$T_{OP} = T_{ШК} + T_K + T_{TP},$$

де $T_{ШК}$ - штучно-калькуляційний час;

T_K - час контрольних операцій;

T_{TP} - час транспортування предметів праці;

Час контрольних операцій і час транспортування предметів праці до операційного циклу включені умовно, тому що в організаційному плані вони не відрізняються від технологічних операцій.

Штучно-калькуляційний час:

$$T_{ШК} = T_{ОПЕР} + T_{ПЗ} + T_B + T_{ОТО},$$

де $T_{ОПЕР}$ - оперативний час;

$T_{ПЗ}$ - підготовчо-заключний час при обробці партії деталей;

T_B - час на відпочинок і природні потреби робітників;

$T_{ОТО}$ - час організаційно-технічного обслуговування (одержання і здача інструмента, підготовка робочого місця, змащення устаткування тощо).

Оперативний час ($T_{ОПЕР}$), у свою чергу, складається з основного і допоміжного часу (T_D), що відтворено формулою :

$$T_{ОПЕР} = T_{ОСН} + T_D,$$

де $T_{ОСН}$ – основний час роботи.

T_D – допоміжний час,

Допоміжний час обчислюється:

$$T_D = T_{ВСТ} + T_{ЗВ} + T_{ОК},$$

де $T_{ВСТ}$ – час встановлення і зняття деталі (складальної одиниці) з устаткування;

$T_{ЗВ}$ – час закріплення і відкріплення деталі в устаткуванні;

$T_{ОК}$ – час операційного контролю робітника (із зупинкою устаткування) в ході операції.

Час перерв :

$$T_{П} = T_{МО} + T_{РЕЖ} + T_{ОГ} + T_{ОПГ},$$

де $T_{РЕЖ}$ – режим праці,
 $T_{МО}$ – час межоопераційного пролежування деталі,
 $T_{ОГ}$ – час перерв на міжремонтне обслуговування й огляд
 устаткування
 $T_{ОРГ}$ – час перерв, пов'язаних з недоліками організації
 виробництва.

Час межоопераційного пролежування:

$$T_{МОП} = T_{ПАР} + T_{ОЧ} + T_{КП},$$

де $T_{ПАР}$ – час перерв між виходом партій товару;
 $T_{ОЧ}$ – час перерв очікування;
 $T_{КП}$ – час перерв комплектування.

Перерви між виходом партій товару ($T_{ПАР}$) виникають при виготовленні виробів партіями й обумовлені пролежуванням оброблених деталей до закінчення виготовлення всіх деталей у партії на технологічній операції.

Перерви очікування ($T_{ОЧ}$) викликані неузгодженою тривалістю суміжних операцій технологічного процесу.

Перерви комплектування ($T_{КП}$) виникають внаслідок переходу від однієї фази виробничого процесу до іншої.

Отже, в загальному вигляді структуру та склад виробничого циклу можна представити так, як це наведено на рис. 6.

Індекс якості вищої категорії:

$$I_B = \sum B \div \sum заг \times 100\%,$$

Індекс якості першої категорії:

$$I_1 = \sum 1 \div \sum заг \times 100\%,$$

Індекс якості не атестованої категорії:

$$I_{на} = \sum на \div \sum заг \times 100\%,$$

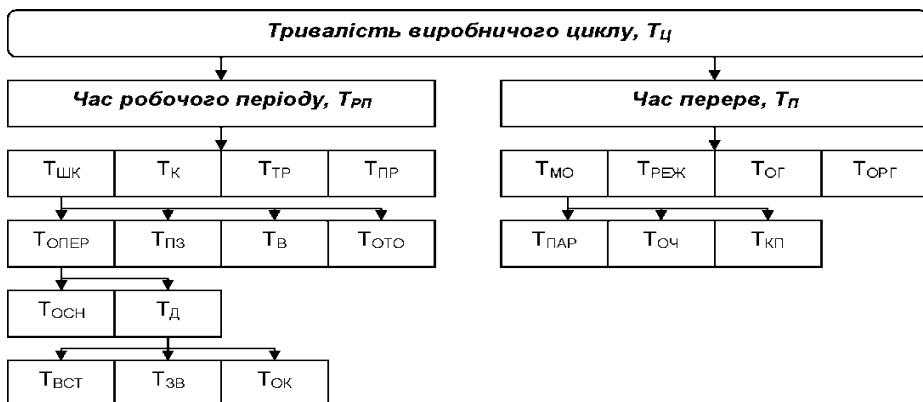

Рис. 6. Елементний склад виробничого циклу

де ΣB , ΣI , Σna – відповідно суми реалізації продукції вищої, першої та неатестованої (застарілої) категорії за даний період, грн.;

$\Sigma заг$ – загальна сума реалізації продукції ($\Sigma заг = \Sigma B + \Sigma I + \Sigma na$).

Сумарний індекс якості:

$$I = I_B + 0,5 \times I_1$$

7.3.ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Виробнича ситуація 1. Прес-форма для пресування пластмасових втулок складається з групового блоку, який поєднує вузол B_1 , вузол B_2 , вузол B_3 .

Вузли збираються з підвузлів: B_{11} , B_{21} , B_{22} , B_{31} .

Підвузли у свою чергу включають комплекти: B_{111} , B_{211} , B_{221} , B_{311} , B_{312} .

1) Визначте момент початку та закінчення складання для кожної складальної одиниці в безперервному процесі.

2) Визначте цикл складання прес-форми, якщо всі складальні процеси мають послідовне поєднання операцій при паралельному виготовленні.

Виробнича ситуація 2. Виріб збирається на конвеєрі безперервної дії за 40 хв. Програма випуску виробів за зміну - 190 шт. Регламентовані перерви на відпочинок - 30 хв. в зміну.

Визначте такт конвеєра і кількість робочих місць на конвеєрі.

Виробнича ситуація 3. У цеху до спеціалізації на одному робочому місці виготовляли шість найменувань відливок. Річний випуск відливок складає 6600 т, а витрати на їх річний випуск - 62540 тис грн. Після проведення спеціалізації на одному робочому місці почали виготовляти чотири види відливок, їх річний випуск склав 7580 т, а сукупні витрати - 78346 тис грн.

Розрахуйте, як змінились витрати 1 т відливок в результаті спеціалізації?

Виробнича ситуація 4. Підприємство, що випускає 2000 т продукції за рік з витратами на її виробництво 180 млн грн, впровадило технологію щодо поглиблення процесу спеціалізації, в результаті чого собівартість виробу знизилась на 7%. Одночасно в зв'язку зі зміною постачальників збільшились транспортні витрати у розрахунку на одиницю продукції з 2000 до 2300 грн.

Визначте розмір річної економії від вжитих заходів у наступному році при збільшенні випуску продукції на 10%.

Виробнича ситуація 5. Визначте параметри потокової лінії, озброєної конвеєром, за такими вихідними даними:

Програма випуску виробів за зміну - 210 шт.

Тривалість зміни- 8 годин

Регламентовані перерви впродовж зміни- 20 хв.

Відстань між центрами двох суміжних робочих місць – 1м

Процес складається з шести операції тривалістю (хв.):

Перша операція – 2,5

Друга операція – 2,1

Третя операція – 4,7

Четверта операція – 1,6

П'ята операція – 4,6

Шоста операція – 6,5
Технологічного браку немає.

Виробнича ситуація 6. Виробнича програма лінії пресування складає 200 тис виробів на місяць протягом 24 робочих днів. Технологічного браку на лінії немає.

Режим роботи потокової лінії - чотирьохзмінний, тривалість зміни - 6 годин. Планові простой устаткування в ремонті складають 3% від режимного фонду часу. На конвеєрі передбачене одностороннє розташування робочих місць, відстань між суміжними робочими місцями - 1,6 м.

На першій та шостій операціях норма обслуговування дорівнює 2 верстатам, на інших - 1 верстат. Страховий запас складає половину змінного завдання. На кожній операції обробляється одна деталь.

Деталі транспортуються поштучно. Перерви на відпочинок та особисті потреби - 20 хвилин.

Норми часу на операції технологічного процесу (в сек.):

Перша операція	– 40
Друга операція	– 32
Третя операція	– 28
Четверта операція	– 19
П'ята операція	– 51
Шоста операція	– 82

Визначте такт потокової лінії, кількість робочих місць, явочну чисельність робочих за добу, робочу довжину та швидкість руху потокової лінії, а також запас на потоковій лінії.

Виробнича ситуація 7. Технологічний процес виготовлення виробів складається з таких операцій тривалістю (в хвиликах):

- патрунування - 5,
- обробка зрізу - 7,
- парафінування - 6,
- упаковка - 13,
- пакетування - 2.

Партія оброблюваних виробів складається зі 100 деталей.

Визначте час обробки партії виробів при послідовному, паралельному, паралельно-послідовному (змішаному) способах

руху та можливий відсоток скорочення часу обробки паралельним рухом порівняно зі змішаним.

Проаналізуйте, як зміниться час обробки паралельним рухом, якщо тривалість третьої та четвертої операцій скоротиться на 1 хвилину.

Виробнича ситуація 8. Партія, що складається із 200 виробів, обробляється на п'яти операціях тривалістю відповідно 5, 7, 6, 10 та 2 хвилин паралельним та змішаним способом.

Визначте час обробки партії виробів при обох способах руху та можливий відсоток скорочення часу обробки паралельним рухом порівняно зі змішаним.

Проаналізуйте, як зміниться час обробки паралельно-послідовним рухом, якщо першу й другу операції об'єднати в одну без зміни тривалості кожної з них.

Виробнича ситуація 9. На ділянку «Харківського металургійного заводу» надходять партіями деталі для фарбування.

Розмір партії 10 деталей. Норма часу на виконання складових операцій (у хвилинах) складає:

- підготовка поверхні деталі - 2,
- підготовка деталі для фарбування - 0,5,
- фарбування деталі - 1.

Визначте тривалість виробничого циклу фарбування партії деталей послідовним, паралельним та змішаним способами організації виробничого процесу. Наведіть графічну інтерпретацію даного виробничого процесу.

Виробнича ситуація 10. Технологічний процес виготовлення електротехнічного виробу складається з п'яти операцій тривалістю (у хвилинах):

- таблетування - 7, - термообробка - 5, - підогрів - 3, -
- упаковка - 6, - пресування - 9.

У партії виготовляють 8 електротехнічних виробів.

Визначте тривалість виготовлення партії виробів з урахуванням різних видів руху деталей на виробничих операціях. Відобразіть виробничий процес графічно.

Виробнича ситуація 11. ТОВ «Євробуд ХХІ» випустило у травні продукцію вищої категорії якості на 300 тис. грн.; першої – 500 тис. грн.; та неатестованої (застарілої) – 200 тис. грн., а усього випущено продукції на 1 000 тис. грн. Розрахуйте індекс якості.

Виробнича ситуація 12. Необхідно оцінити рівень якості продукції ПП «Інтергарант» за підсумками атестації та порівняти індекси якості продукції, що реалізується щомісячно протягом одного кварталу:

Місяць випуску	Σ_v тис. грн.	Σ_1 тис. грн.	$\Sigma_{на}$ тис. грн.	$\Sigma_{заг}$ тис. грн.	I_v коефі- цієнт	I_1 коефі- цієнт
Квітень	300	600	300	1200	0,250	0,500
Травень	400	700	400	1400	0,286	0,500
Червень	450	650	400	1500	0,300	0,433

Виробнича ситуація 13. Необхідно визначити рівень якості продукції ТДВ «Трембіта» за певний період за підсумками атестації продукції в масштабі виробничого об'єднання, що включає 2 заводи: А, В.

Заводи	Σ_v тис. грн.	Σ_1 тис. грн.	$\Sigma_{на}$ тис. грн.	$\Sigma_{заг}$ тис. грн.	I_v коефі- цієнт	I_1 коефі- цієнт
А	200	700	100	1 000	0,20	0,70
В	500	1 300	200	2 000	0,25	0,65
Всього	700	2 000	300	3 000	0,23	0,66

Виробнича ситуація 14. Необхідно визначити рівень якості продукції ТДВ «Трембіта» за певний період за підсумками атестації продукції в масштабі виробничого об'єднання, що включає 2 заводи: А, В.

Заводи	Σ_v тис. грн.	Σ_{xz_1} тис. грн.	$\Sigma_{на}$ тис. грн.	$\Sigma_{заг}$ тис. грн.	I_v коефі- цієнт	I_1 коефі- цієнт
А	200	500	300	1 000	0,20	0,50
В	700	1 300	–	2 000	0,35	0,65
Всього	900	1 800	300	3 000	0,55	0,60

8. ТЕМА: ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВА. СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

8.1.ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ

1. Витрати підприємства та їх характеристика.
2. Класифікація витрат підприємства.
3. Собівартість продукції та її планування.
4. Калькулювання собівартості продукції.
5. Шляхи зниження собівартості продукції в умовах ринкової економіки.

8.2.МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ

Витрати на 1 грн. товарної продукції

$$B1_{грн.} = \frac{CBm}{ТП},$$

де CBm – собівартість товарної продукції;
 $ТП$ – обсяг товарної продукції.

Собівартість товарної продукції:

$$CBm = \sum_{i=1}^m Ci \times Пр.i,$$

де m – кількість видів продукції підприємства;
 Ci – повна собівартість i -го виду продукції підприємства;
 $Пр.i$ – обсяг випуску продукції i -го виду в натуральному вираженні.

Обсяг товарної продукції:

$$ТП = \sum_{i=1}^m Пр.i \times Цi,$$

де $Цi$ – оптова (гуртова) ціна продукції i -го виду;
 $Пр.i$ – обсяг випуску продукції i -го виду в натуральному вираженні.

Відсоток зниження витрат на виробництво продукції в цілому по підприємству:

$$\alpha = \frac{B1_{грн.б.} - B1_{грн.пл.}}{B1_{грн.б.}} \times 100\%,$$

де $B1_{грн.б.}$, $B1_{грн.пл.}$ – витрати на 1 грн. товарної продукції відповідно у базовому та плановому періодах відповідно.

Відсоток зниження собівартості товарної продукції в результаті зростання продуктивності праці на підприємстві:

$$\Delta C1 = \left(1 - \frac{I_{з.н.}}{I_n}\right) \times Пз.н.,$$

де $I_{з.н.}$, I_n – індекси зростання відповідно заробітної плати і продуктивності праці;

$Пз.н.$ – питома вага заробітної плати у собівартості товарної продукції, %.

Питома вага заробітної плати у собівартості товарної продукції:

$$Пз.н. = \frac{\Phi_{з.н.}}{CBm.} \times 100,$$

де $CBm.$ – собівартість товарної продукції;

$\Phi_{з.н.}$ – фонд заробітної плати працівників підприємства.

Відсоток зниження собівартості товарної продукції в результаті зниження норми витрат матеріальних ресурсів та їхньої ціни на них:

$$\Delta C2 = (1 - I_n \times I_{ц.}) \times Пм.,$$

де I_n , $I_{ц.}$ – індекси зниження норми витрат та цін матеріальних ресурсів відповідно;

$Пм.$ – питома вага матеріальних витрат у собівартості товарної продукції, %.

Питома вага матеріальних витрат у собівартості товарної продукції:

$$Пм. = \frac{Mc}{CBm} \times 100,$$

де CBm – собівартість товарної продукції;

Mc – сумарні витрати матеріальних ресурсів на випуск товарної продукції.

Відсоток зниження собівартості товарної продукції в результаті скорочення умовно-постійних витрат при збільшенні випуску продукції:

$$\Delta C3 = \left(1 - \frac{Iy.n.}{I_{ВП}}\right) \times Пу.н.,$$

де $Iy.n.$, $I_{ВП}$, - індекси умовно-постійних витрат та обсягу продукції відповідно;

$Пу.н.$ – питома вага умовно-постійних витрат у собівартості товарної продукції, %.

Питома вага умовно-постійних витрат у собівартості продукції:

$$Пу.н. = \frac{By.n.}{CBm} \times 100,$$

де CBm – собівартість товарної продукції;

$By.n.$ – загальна сума умовно-постійних витрат підприємства.

Вплив зміни умовно-постійних витрат та обсягу виробництва на собівартість продукції:

$$\Delta CB = By.n.баз \times \frac{(\Delta By.n.\% - \Delta ВП\%)}{100},$$

де $By.n.баз.$ – абсолютна сума умовно-постійних витрат у базовому періоді, грн.;

$\Delta By.n.\%$ - зміна умовно-постійних витрат у плановому періоді, %;

$\Delta ВП\%$ - зміна обсягу виробництва у плановому періоді, %.

Економія витрат підприємства, зумовлена зміною структури й обсягу виробництва:

$$E = \frac{\Delta ВП\% \times Ву.п.}{100\%},$$

де $Ву.п.$ – сума умовно-постійних витрат у базовому періоді, %;

$\Delta ВП\%$ – приріст обсягу виробництва у плановому періоді, %.

Оптова (гуртова) ціна підприємства на окремий вид продукції:

$$Цо = Cn + П,$$

де Cn – повна собівартість виробу;

$П$ – прибуток на один виріб.

Повна собівартість виробу

$$Cn = Cв + Вп.в.,$$

де $Cв$ – виробнича собівартість виробу;

$Вп.в.$ – поза виробничі витрати (3-5% $Cв$).

Виробнича собівартість виробу:

$$Cв = Cц + Ззв.,$$

де $Cц$ – цехова собівартість виробу;

$Ззв.$ – загальнозаводські витрати (близько 80% основної заробітної плати основних робітників).

Відсоток торговельної знижки:

$$\%m.з. = \frac{H}{100 + H} \times 100,$$

де H – торгова надбавка, %.

Сума торговельної знижки:

$$ТЗ = Цр \times \frac{\%m.з.}{100},$$

де C_p – ціна реалізації;
%м.з. – відсоток знижки.

Прибуток у розрахунку на один виріб:

$$\Pi = C_n \times \frac{P_v}{100},$$

де C_n – повна собівартість виробу;
 P_v – рентабельність виробу.

Середньогалузева собівартість продукції при одночасному випуску її на кількох (n) підприємствах галузі:

$$CB_{сг.} = \frac{\sum_{i=1}^n C_{n.i.} \times ВП_i}{\sum_{i=1}^n ВП_i},$$

де $C_{n.i.}$, $ВП_i$ – відповідно собівартість і обсяг випуску продукції на i -му підприємстві галузі.

Ціна з акцизним збором:

$$Ц_{а.з.} = \frac{C_n + \Pi}{100 - АП} \times 100,$$

де C_n – повна собівартість виробу;
 Π – прибуток на один виріб;
 $АП$ – ставка акцизного збору.

Критичний обсяг виробництва:

$$Q_{кр} = \frac{В_{пост.}}{Ц - В_{зм.1}},$$

де $В_{пост.}$ - сума постійних витрат, грн.,
 $Ц$ – продажна ціна одиниці продукції, грн.,
 $В_{зм.1}$ – змінні витрати на одиницю продукції, грн.

Алгоритм розрахунку собівартості

№ п/п	Статті калькуляції	Порядок розрахунку
1.	Витрати на основні матеріали та сировину	Прямим рахунком
2.	Покупні напівфабрикати та комплектуючі вироби	Прямим рахунком
3.	Зворотні відходи	Віднімається прямим рахунком
4.	Транспортно-заготівельні витрати	Прямим рахунком або % від статті 1
Усього матеріальних витрат		Алгебраїчна сума наведених статей
5.	Всі види енергії	Прямим рахунком
6.	Основна заробітна плата основних робітників	Прямим рахунком
7.	Додаткова заробітна плата основних робітників	% від статті 6
8.	Відрахування на соціальне страхування	% від суми статей 6 та 7
9.	Витрати на підготовку виробництва нової продукції	Прямим рахунком
10.	Витрати на спеціальний інструмент та оснащення	Прямим рахунком
11.	Витрати на утримання та експлуатацію обладнання	% від статті 6
Усього технологічна собівартість		Сума наведених статей
12.	Інші витрати	Прямим рахунком
13.	Загальновиробничі чи цехові витрати	% від статті 6
Усього виробнича чи цехова собівартість		Сума наведених статей
14.	Адміністративні чи заводські витрати	% від виробничої собівартості
15.	Витрати на збут	% від виробничої собівартості
Усього операційні витрати		Сума наведених статей

8.3.ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Виробнича ситуація 1. Визначити фактичний і плановий рівні витрат на 1 грн товарної продукції ПП «Атлант», а також їх зміну у відсотках проти звітного року, якщо підприємство випускає продукції 1200 тис. т/рік з собівартістю – 1500 грн./т.

Планом на наступний рік передбачено збільшити випуск продукції на 20% і знизити її собівартість на 10%. Оптова ціна продукції – 1800 грн./т.

Виробнича ситуація 2. Визначити фактичний і плановий рівні витрат на 1 грн. товарної продукції ТДВ «Калібр», а також відсоток його зміни, якщо план випуску продукції А – 1200 т/рік, а продукції Б – 500 т/рік при собівартості продукції А – 15 тис. грн./т., а продукції Б – 8 тис. грн./т. Фактично випуск продукції збільшено на 20%, а її собівартість знижено на 6%. Оптова ціна продукції А – 18 тис грн./т, а продукції Б – 10,3 тис грн./т.

Виробнича ситуація 3. За звітними даними ТДВ «Трембіта» одержана економія матеріалів за рахунок зниження норм витрат на 12% та за рахунок зниження ціни на 5%. Собівартість товарної продукції становила 345 млн. грн., а витрати матеріалів – 197 млн. грн.

Визначити вплив цих чинників на собівартість продукції.

Виробнича ситуація 4. На основі даних таблиці визначити зниження собівартості порівняльної товарної продукції, рівень на 1 грн. товарної продукції та відсоток її зниження ТОВ «Євробуд XXI», передбаченого у плані на розрахунковий період.

Показник	Вироби		
	А	Б	В
Обсяг випуску у звітному періоді, шт./рік	1000	2000	2500
Обсяг випуску у плановому періоді, шт./рік	-	4300	2500
Собівартість за звітом, грн./шт.	20	28	36
Собівартість за планом, грн./шт.	-	25	32
Оптова ціна виробу, грн./шт	24,5	31,8	40,7

Виробнича ситуація 5. Спеціалізація виробництва в ТДВ «Чернівецький хімічний завод» забезпечила підвищення продуктивності праці на 12%. При цьому заробітна плата зросла лише на 6%. Собівартість товарної продукції підприємства становить 908 тис. грн., а фонд заробітної плати – 285 тис. грн.

Визначити вплив зростання продуктивності праці на рівень собівартості продукції підприємства.

Виробнича ситуація 6. Визначити вплив на собівартість продукції збільшення її відпуску на 25%, якщо передбачається зростання умовно-постійних витрат на 3%. Загальна сума умовно-постійних витрат становила 9 млн. грн., а собівартість товарної продукції – 27 млн. грн.

Виробнича ситуація 7. Розрахувати відпускну ціну на товар А та суму акцизного збору, якщо відомо, що виробнича собівартість становить 231 грн, комерційні витрати – 69 грн, рентабельність виготовлення продукції – 15%, ставка акцизного збору – 25%, ПДВ – 20%.

Виробнича ситуація 8. Підприємство «Електролюкс» виготовляє побутову техніку. Повна собівартість виготовлення кольорового телевізора – 80 тис. грн., витрати обігу – 50 тис. грн., роздрібна ціна – 160 тис. грн, а торгова надбавка – 25%.

Розрахувати суму торговельної знижки, прибутку, ПДВ і рентабельність виробу.

Виробнича ситуація 9. Розрахувати відпускну ціну на продукцію «А», якщо його виробнича собівартість становила 100,85 грн, поза- виробничі витрати – 3% виробничої собівартості, рентабельність – 25%, акцизний податок – 40% і ПДВ – 20%.

Виробнича ситуація 10. Розрахувати відсоток знижки витрат на виробництво продукції, якщо відомо, що виробнича програма ТДВ «Калібр» становить 500 виробів А, 720 виробів Б, собівартість яких відповідно дорівнює 85 і 160 грн./шт. Планом на наступний рік передбачено збільшити випуск продукції А на 20%, Б – на 40%. Оптова ціна продукції А – 110 грн, Б – 200 грн.

Виробнича ситуація 11. Вихідні дані:

Показники	Виріб А	
	Звітний рік	Плановий рік
Витрати на один виріб:		
Основні матеріали, грн	3,40	5,80
Зворотні відходи, грн	0,20	0,15
Допоміжні матеріали, грн	0,36	0,42
Покупні напівфабрикати, грн	0,84	-
Паливо, грн	1,20	2,20
Енергія, грн	0,75	1,04
Основна зарплата виробничих робітників, грн	1,50	2,00
Додаткова зарплата виробничих робітників, %	26	7
ЄСВ, %	22	22
Витрати на утримання та експлуатацію устаткування, %	260	280
Загально виробничі витрати, %	210	180
Адміністративні витрати, %	6	9
Витрати на збут, %	3	5

Складіть калькуляцію виробничої та повної собівартості ПП «Домотек».

Виробнича ситуація 12. Визначити собівартість виробу за такими даними:

Вартість матеріалів	400грн/т;
Необхідна кількість на 1 деталь	10 кг;
Відходи	5%;
Ціна відходів	50 грн/т;
Годинна тарифна ставка	22,68 грн/год;
Трудовісткість 1 деталі	1,2 н/година;
Додаткова зарплата	15%;
ЄСВ	22 %;
Витрати на утримання обладнання	200%;
Цехові витрати	170%;
Адміністративні витрати	7%;
Витрати на збут	2,5%.

Виробнича ситуація 13. Визначити цехову собівартість деталі за такими даними:

Витрати на матеріали	2,3 грн;
Трудомісткість одиниці продукції	0,4 нормо/години;
Годинна тарифна ставка	24,87 грн/год;
Додаткова заробітна плата	12%;
ЄСВ	22%;
Витрати на утримання обладнання	170%;
Цехові витрати	110%.

Виробнича ситуація 14. На підставі наведених даних визначити величину прямих і непрямих витрат на виробництво продукції «А» та собівартість одиниці виробу (грн):

Сировина, матеріали і енергія технологічна	1132,0
Основна заробітна плата	95,0
Додаткова заробітна плата	30,0
ЄСВ	27,5
Витрати на утримання обладнання	76,0
Покупні вироби і напівфабрикати	8,0
Загально виробничі витрати	14,60
Адміністративні витрати	17,0
Інші виробничі витрати	2,0
Витрати на збут	72,5.

Виробнича ситуація 15. Визначити беззбитковий обсяг виробництва продукції ТОВ «Імпульс» за такими даними: виробнича потужність підприємства 700 тис. одиниць продукції, чиста виручка від реалізації всієї продукції 9000 тис. грн. Постійні витрати становлять 3200 тис. грн., змінні витрати на виробництво 700 тис. одиниць – 41502 тис. грн.

Виробнича ситуація 16. ПП «Атлант» виготовляє за рік три види продукції в таких обсягах: продукції А – 200 тис. шт., Б – 90 тис. шт., В – 140 тис. шт. Собівартість виготовлення одиниці продукції А – 42 грн., Б – 61 грн., В – 43 грн.

Обчислити річну собівартість товарної продукції підприємства.

Виробнича ситуація 17. Обсяг товарної продукції ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» у минулому році становив 13500 тис. грн. Частка витрат на виробництво в 1 грн товарної продукції становить 0,89 грн. У плановому році передбачається збільшення обсягу виробництва на 11% за рахунок впровадження нової техніки. При цьому буде досягнута економія у 125 тис. грн. Умовно-постійні витрати в минулому році становили 3100 тис. грн., а у зв'язку зі зростанням обсягу виробництва вони збільшаться на 4,5%.

З'ясувати вплив факторів на собівартість товарної продукції та зміну рівня витрат на виробництво 1 грн. товарної продукції.

Виробнича ситуація 18. Визначити витрат на 1 грн. товарної продукції та відсоток зниження собівартості продукції ТОВ «Едельвейс-2000» за даними таблиці:

Виріб	Річний випуск, шт.		Собівартість одиниці, грн./од.		Оптова ціна за одиницю, грн.
	Базовий період	Плановий період	Базовий період	Плановий період	
А	2500	2800	600	580	850

Виробнича ситуація 19. Визначити, як впливає збільшення випуску продукції на 30% на її собівартість, якщо загальна сума умовно-постійних витрат становить 11 тис. грн., а собівартість товарної продукції до збільшення випуску становила 29 тис. грн.

Виробнича ситуація 20. У звітному періоді собівартість товарної продукції ПП «Еталон» становить 80 тис. грн., частка основної заробітної плати виробничих робітників у ній становить 27%, матеріальних витрат – 49%. На плановий період передбачено досягнення зростання продуктивності праці одного працюючого на 3%, середньої заробітної плати – на 1% та зниження матеріальних витрат – на 5%.

Як зміниться собівартість товарної продукції у плановому періоді?

Виробнича ситуація 21. Загальна річна виробнича потужність ТОВ «Імпульс» становить 80000 одиниць продукції. Річні постійні витрати підприємства – 100 тис. грн. Змінні

витрати на одиницю продукції – 125,5 грн. Виручка від реалізації 8000 одиниць продукції становить 40000 грн.

Обчислити беззбитковий обсяг виробництва. Яким буде цей обсяг, якщо ціна продукції: а) зросте на 5%; б) знизиться на 5%?

Виробнича ситуація 22. У звітному році собівартість товарної продукції ТОВ «Машзавод» становила 27600 млн. грн., частка основної заробітної плати виробничих робітників становила 25%, матеріальних затрат – 43%. На плановий рік передбачено зниження матеріальних витрат на 5% та зростання продуктивності праці одного працюючого на 7%. Планується зростання середньої заробітної плати одного працюючого на 2,7%.

Визначити, як це вплине на собівартість товарної продукції у плановому році.

Виробнича ситуація 23. У базовому році обсяг товарної продукції ТДВ «Чернівецький хімічний завод» становив 25800 млн. грн., витрати на її виготовлення – 23 740 млн. грн. Обсяг товарної продукції на плановий рік становить 28600 млн. грн., витрати на її виготовлення становитимуть 25400 млн. грн. Визначити, на скільки відсотків заплановано знизити собівартість продукції у плановому році.

9. ТЕМА: ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

9.1.ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ

1. Формування доходу підприємства.
2. Визначення фінансового результату діяльності підприємства.
3. Прибуток підприємства, його формування та використання у ринкових умовах.
4. Оцінка фінансово-економічного стану та ефективності діяльності підприємства.

9.2.МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВ'ЯЗКУ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ

Прибуток від реалізації продукції підприємства:

$$Пр_{ал.} = РП - СВ,$$

де $РП$ – обсяг реалізованої продукції підприємства, грн.;

$СВ$ – собівартість реалізованої продукції, грн.

Рентабельність підприємства:

$$R = \frac{Пч}{ОК + ОА} \times 100\%,$$

де $Пч$ – чистий прибуток підприємства, грн.;

$ОК$ – середньорічна вартість основного капіталу підприємства, грн.;

$ОА$ – середньорічні залишки оборотних активів, грн.

Рентабельність продукції:

$$R = \frac{Пр}{Вр} \times 100\%,$$

де $Пр$ – прибуток від реалізації продукції, грн.;

$Вр$ – виручка від реалізації продукції за мінусом ПДВ,
грн.

Рентабельність одиниці виробу:

$$R = \frac{\Pi}{CBод.} \times 100\%,$$

де Π – прибуток у розрахунку на один виріб, грн.;

$CBод.$ – собівартість одиниці продукції, грн.

Частка основних засобів у активах підприємства:

$$\alpha O.З. = \frac{Bn - З}{A} = \frac{Bз}{A},$$

де Bn – початкова вартість основних засобів на початок (кінець) періоду, грн. (ф.1, р.031);

$З$ – сума накопиченого зношення на початок (кінець) періоду, грн.(ф.1,р.032);

$Bз$ – залишкова вартість основних засобів на початок (кінець) періоду, грн.(ф.1, р.030);

A – вартість активів підприємства на початок (кінець) періоду, грн. (ф.1, р.280)

Частка оборотного виробничого капіталу у обігових коштах підприємства:

$$\alpha O.K. = \frac{Воб.к.}{Во.к.},$$

де $Воб.к.$ – вартість оборотного капіталу на початок (кінець) періоду, грн. (ф.1, р.(100+120+270));

$Во.к.$ – вартість обігових коштів підприємства, грн.(ф.1, р.(260+270)).

Ресурсовіддача:

$$PB = \frac{ЧД}{A},$$

де $ЧД$ – чистий дохід підприємства за звітний період, грн. (ф.2, р.035);

A – середня вартість активів підприємства за звітний період, грн. (ф.1, р.280).

Коефіцієнт автономії:

$$K_{авт.} = \frac{BK}{\Pi},$$

де BK – власний та прирівняний до нього капітал підприємства на початок (кінець) періоду, грн. (ф.1, р.(380+430+630));

Π – загальна величина пасивів підприємства на початок (кінець) періоду, грн.(ф.1, р.640).

Коефіцієнт співвідношення власних та залучених джерел коштів:

$$K_{в/з} = \frac{BK}{ДЗ + ПЗ},$$

де $ДЗ$ – довгострокові зобов'язання підприємства на початок (кінець) періоду, грн. (ф.1, р.480);

$ПЗ$ – поточні зобов'язання підприємства на початок (кінець) періоду, грн. (ф.1, р.620).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності:

$$K_{абс.л.} = \frac{ГКЕ}{ПЗ},$$

де $ГКЕ$ – грошові кошти та їхні еквіваленти, грн. (ф.1, р.(230+240));

$ПЗ$ – поточні зобов'язання підприємства на початок (кінець) періоду, грн. (ф.1, р.620).

Коефіцієнт критичної ліквідності:

$$K_{кр.л.} = \frac{ГКЕ + ПФІ + ДебЗ}{ПЗ},$$

де $ГКЕ$ – грошові кошти та їхні еквіваленти, грн. (ф.1, р.(230+240));

$ПФІ$ – поточні фінансові інвестиції, грн. (ф.1, р.220);

$ДебЗ$ – дебіторська заборгованість, грн. (ф.1, р.(150+160+170+180+190+200+210));

ПЗ – поточні зобов'язання підприємства на початок (кінець) періоду, грн. (ф.1, р.620).

Коефіцієнт покриття або коефіцієнт поточної ліквідності:

$$K_{покp.} = \frac{ГКЕ + П\Phi I + ДебЗ + З}{ПЗ},$$

де *ГКЕ* – грошові кошти та їхні еквіваленти, грн. (ф.1, р.(230+240));

ПФІ – поточні фінансові інвестиції, грн. (ф.1, р.220);

ДебЗ – дебіторська заборгованість, грн. (ф.1, р.(150+160+170+180+190+200+210));

З – вартість запасів, грн. (ф.1, р.(100+120+130+140));

ПЗ – поточні зобов'язання підприємства на початок (кінець) періоду, грн. (ф.1, р.620).

9.3.ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Виробнича ситуація 1. У другому кварталі ТОВ «Імпульс» відвантажило покупцям продукцію на суму 80 млн. грн., з яких оплачено протягом цього ж кварталу 57 млн. грн. На розрахунковий рахунок підприємства також надійшло 32 млн. грн. за продукцію, яка була відвантажена у першому кварталі та 20 млн. грн. за продукцію, що буде відвантажена у третьому кварталі. У другому кварталі підприємство уклало угоду на поставку своєї продукції у четвертому кварталі на суму 30 млн. грн.

Визначити обсяг виручки підприємства у другому кварталі за касовим методом і методом нарахувань.

Виробнича ситуація 2. Виробнича собівартість одного верстата ПП «Домотек» становить 5млн. грн. Витрати з реалізації 1000 верстатів становили 410 млн. грн., адміністративні витрати – 630 млн. грн. Заплановано прибуток у розмірі 6% від повних витрат підприємства.

Визначити ціну виробництва та ціну реалізації одного верстата.

Виробнича ситуація 3. Визначити ефективніший варіант капіталовкладень між новим будівництвом і реконструкцією для ТОВ «Розма», якщо витрати на нове будівництво становитимуть 140 млн грн., а на реконструкцію - 100 млн грн.

При цьому собівартість одиниці продукції на реконструйованому підприємстві очікується 17 тис. грн., а обсяг випуску - 10 тис. шт. Собівартість одиниці продукції на новому підприємстві - 10 тис. грн., а обсяг випуску - 9 тис. шт. Собівартість одиниці продукції на діючому підприємстві дорівнює 20 тис. грн., а обсяг випуску - 3 тис. шт.

Виробнича ситуація 4. Підприємство спеціалізується на виробництві виробів А. Визначити рівень рентабельності виробу і показники рентабельності виробництва, якщо план випуску готових виробів 7200 шт., повна собівартість виробу – 86 грн, гуртова ціна – 110 грн, середньорічна вартість виробничих фондів – 1650 тис. грн. Прибуток підприємства оподатковується за ставкою 18%.

Виробнича ситуація 5. Визначити прибуток ПП «Інтергарант» від реалізації 160 тис. виробів та їх оптову ціну, якщо цехова собівартість виробу - 630 грн./шт., з яких 18% припадає на заробітну плату основних робітників. Відомо, що загальнозаводські витрати на підприємстві становлять 80% , позавиробничі витрати - 3%, а рентабельність виробу в галузі встановлена на рівні 14%.

Виробнича ситуація 6. Розрахувати показники рентабельності по пекарні за даними таблиці:

Показники	Річний обсяг реалізації, т	Повна собівартість виробу, грн.	Відпускна ціна, грн.	Вага виробу, кг
Хліб пшеничний	70	8,63	9,75	0,9
Хліб житній	62	8,49	9,55	1,0
Батон київський	35	9,43	10,50	0,5
Булка українська	10	5,23	5,60	0,2

Середньорічна вартість основного виробничого капіталу 145 млн. грн. і нормованих оборотних засобів 20,5 млн. грн.

Виробнича ситуація 7. Визначте економічну ефективність від спеціалізації продукції ТОВ «Імпульс», а також зміну рівня спеціалізації за такими даними:

Показники	До спеціалізації	Після спеціалізації
Випуск виробів за рік, шт.	40000	42000
Собівартість виробу, грн	50,0	40,0
Ціна виробу, грн	55,5	55,5
Питомі капітальні вкладення, грн	110,0	160,4
Транспортні витрати на доставку одиниці продукції споживачу, грн	8,0	11,6
Обсяг профільної продукції за рік, грн	1300000	1864300

Виробнича ситуація 8. Витрати на виробництво одиниці продукції ТОВ «ТДВ Боянівка» за економічними елементами становлять: матеріальні витрати – 4000 грн., витрати на оплату праці – 1700 грн., відрахування на соціальні заходи – 90 грн., амортизація основного капіталу – 35 грн., інші витрати – 40 грн. Прибуток становить від повної собівартості 25%.

Встановити ціну виробництва та ціну реалізації продукції.

Виробнича ситуація 9. Підприємство розширило обсяг випуску продукції та її якість. Визначити загальний приріст прибутку (витрати підприємства не змінюються), у тому числі внаслідок підвищення якості продукції (зростання ціни) та збільшення обсягів виробництва. Підприємство реалізувало у базовому періоді 20 тис.од продукції за ціною 30 грн, у звітному році – на 25% більше за ціною 45 грн.

Виробнича ситуація 10. Протягом року ПП «Атлант» виготовило і реалізувало 20 тис. одиниць продукції. Ціна виробництва одного виробу становить 75 грн. Виробнича собівартість одиниці реалізованої продукції становить 58 грн. Понесені підприємством адміністративні витрати та витрати на збут продукції становлять відповідно 215 тис. грн. та 110 тис. грн. Інші операційні витрати підприємства становили 17 тис. грн. Доходи від здавання підприємством приміщень в оренду становили 12 тис. грн.

Визначити чистий дохід, валовий прибуток, фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, суму податку на прибуток та фінансовий результат від звичайної діяльності підприємства.

Виробнича ситуація 11. Чистий дохід ТОВ «Едельвейс-2000» від реалізації продукції становить 850 тис. грн. Виробнича собівартість реалізованої продукції становить 570 тис. грн. Доходи підприємства від здавання обладнання в оренду іншим особам – 20 тис. грн. Доходи по облігаціях державної внутрішньої позики, якими володіє підприємство, становлять 4 тис. грн. Сума отриманих підприємством дивідендів по акціях інших підприємств становила 10 тис. грн.

Витрати підприємства, пов'язані з уцінкою запасів товарно-матеріальних цінностей становили 9 тис. грн. Адміністративні витрати – 110 тис. грн., витрати, пов'язані зі збутом продукції – 80 тис. грн. Втрати від участі в капіталі становили 25 тис. грн.

Визначити: валовий прибуток, фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, суму податку на прибуток та фінансовий результат підприємства від звичайної діяльності.

Виробнича ситуація 12. Сума джерел коштів ТОВ «Злагода» становить 800 тис. грн., з них 480 тис. грн. – власний капітал підприємства.

Визначити показники фінансової незалежності підприємства (коефіцієнт автономії та коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів підприємства). Як вони зміняться, якщо підприємство візьме кредит у розмірі 100 тис. грн? Зробити висновки.

Виробнича ситуація 13. Визначити приріст чистого прибутку в результаті структурних зрушень (абсолютних і відносних) якщо ринкова ціна виробу А – 0,2 тис. грн., виробу Б – 0,35 тис. грн., виробу В – 0,42 тис. грн. Річний обсяг реалізації – 2000, 3000 та 4000 одиниць відповідно. Собівартість одиниці продукції: А – 0,15 тис. грн., Б – 0,28 тис. грн., В – 0,3 тис. грн. Середня норма податку з виробу А – 0,15, виробу Б – 0,2, виробу

$B = 0,3$. Фактичний річний обсяг реалізації виробу А – 4000 од., виробу Б – 4000 од., виробу В – 3000 од.

Виробнича ситуація 14. Планові показники виробів А і Б становлять:

	А	Б
Випуск і реалізація продукції, шт.	950	600
Ціна одного виробу, тис. грн.	125	65
Собівартість виробу, тис. грн.	100	50

Протягом року підприємство досягло зниження собівартості продукції виробу А на 5 %, виробу Б – на 2,5 %. Оптова ціна залишилась без змін.

Визначте, як змінилась фактична рентабельність продукції порівняно з плановою всіх виробів.

Виробнича ситуація 15. Визначити рентабельність виробу і річну суму прибутку від реалізації 8300 виробів. Виробнича собівартість виробу - 108 грн. Оптова ціна підприємства на даний виріб становить 195 грн., а відсоток позавиробничих витрат дорівнює 6.

Виробнича ситуація 16. Допоможіть аналітику відтворити втрачені дані звіту про фінансові результати діяльності ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат»:

Стаття	Рік		
	1	2	3
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт)	900	?	600
Податок на додану вартість	?	200	?
Акцизний податок	-	-	-
Інші відрахування з доходу	40	25	?
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	710	?	480
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	320	430	?
Валовий:			
прибуток	?	?	180
збиток	-	-	-
Інші операційні доходи	35	15	40
Адміністративні витрати	?	90	30
Витрати на збут	28	35	?
Інші операційні витрати	12	20	8
Фінансові результати від операційної діяльності			
Прибуток	330	?	155
Збиток	-	-	-

Дохід від участі в капіталі	15	-	20
Інші фінансові доходи	-	25	?
Інші доходи	10	5	-
Фінансові витрати	25	30	15
Втрати від участі в капіталі	-	10	20
Інші витрати	14	-	-
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування			
Прибуток	?	?	150
Збиток	-	-	-
Податок на прибуток від звичайної діяльності	94,8	?	?
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
прибуток	221,2	283,5	?
збиток	-	-	-
Надзвичайні:			
доходи	-	35	-
витрати	-	-	-
Податки з надзвичайного прибутку	-	?	-
Чистий:			
прибуток	221,2	?	?
збиток	-	-	-

Виробнича ситуація 17. Визначити оптову ціну виробу «А» та суму прибутку від реалізації – 50 виробів, якщо відомо, що витрати на основні матеріали становлять 7800 грн., куповані напівфабрикати – 1200 грн., повернуті відходи – 320 грн., цехові витрати займають 160%, загальнозаводські - 600, позавиробничі витрати – 5%. Трудомісткість виготовлення машини – 210 нормо-годин; середній розряд робіт– 3,2, тарифна ставка I розряду – 21,25, тарифний коефіцієнт III розряду – 1,2, IV – 1,33. Рентабельність виробу – 9,5%.

ДОДАТОК

Приклад фінансової звітності підприємства

		КОДИ
	Дата(рік, місяць, число)	2018 01 01
Підприємство	Публічне акціонерне товариство "Чернівецький хлібокомбінат"	за ЄДРПОУ 03293304
Територія		за КОА-ТУУ 7310136600
Організаційно-правова форма господарювання		за КОПФГ 231
Вид економічної діяльності		за КВЕД 10.71
Середня кількість працівників	598	
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака		
Адреса	58018, Чернівецька обл., м.Чернівці, вул.Головна, буд.223	
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами бухгалтерського обліку)		
за міжнародними стандартами фінансової звітності		v

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2017 р.**

Актив	Код рядка	На по- чаток звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	89	79	0
первісна вартість	1001	119	119	0
накопичена амортизація	1002	30	40	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2033	772	0
Основні засоби:	1010	23909	31162	0
первісна вартість	1011	47056	57416	0
знос	1012	23147	26254	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні ак- тиви:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030	0	0	0

які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств				
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	26031	32013	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	8174	7985	0
Виробничі запаси	1101	5690	5386	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	71	119	0
Товари	1104	2413	2480	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	20900	20900	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6783	7506	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	0	0	0

за виданими авансами				
з бюджетом	1135	744	338	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	30579	30839	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	1353	1475	0
Готівка	1166	280	634	0
Рахунки в банках	1167	70	75	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	1656	3461	0
Усього за розділом II	1195	70189	72504	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	96220	104517	0

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1028	1028	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	2035	2035	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	35814	37634	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	38877	40697	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зо-	1515	0	0	0

зов'язання				
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітної періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітної періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітної періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітної періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	17512	16962	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0

за товари, роботи, послуги	1615	33431	36754	0
за розрахунками з бюджетом	1620	121	811	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	42	111	0
за розрахунками зі страхування	1625	463	729	0
за розрахунками з оплати праці	1630	1745	2121	0
за одержаними авансами	1635	0	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	328	328	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	84	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	971	2353	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2772	3678	0
Усього за розділом III	1695	57343	63820	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, для продажу, та вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	96220	104517	0

Керівник

Головний бухгалтер

Підприємство	Публічне акціонерне товариство "Чернівецький хлібокомбінат"	Дата(рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ
			2018 01 01
			03293304
(найменування)			

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 12 місяців 2017 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	186210	179818
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої	2050	(120377)	(119006)

продукції (товарів, робіт, послуг)			
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	65833	60812
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	3459	4351
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(15516)	(15090)
Витрати на збут	2150	(40005)	(37013)
Інші операційні витрати	2180	(4699)	(5280)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(0)	(0)
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(0)	(0)
Фінансовий результат від			

операційної діяльності: прибуток	2190	9072	7780
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	2
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(2869)	(2495)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(3980)	(8)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2223	5279
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-403	-950
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1820	4329
збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1820	4329

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	92746	87548
Витрати на оплату праці	2505	40154	28906
Відрахування на соціальні заходи	2510	8022	5807
Амортизація	2515	3117	2285

Інші операційні витрати	2520	31649	40930
Разом	2550	175688	165476

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	4110160	4110160
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	4110160	4110160
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.44281	1.05324
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.44281	1.05324
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки

Чистий прибуток на одну просту акцію та скоригований чистий прибуток на одну просту акцію наведено в гривнях.

Керівник

Головний бухгалтер

Підприємство	Публічне акціонерне товариство "Чернівецький хлібокомбінат"	Дата(рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ
			2018 01 01
			03293304
(найменування)			

Звіт про рух грошових коштів
(за прямим методом)
за 12 місяців 2017 р.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попе- реднього ро- ку
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	252140	216055
Повернення податків і зборів	3005	0	185
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	0	0
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0

Надходження авансів від покупців і замовників	3015	0	0
Надходження від повернення авансів	3020	985	824
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	4182	4541
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(172520)	(155782)
Праці	3105	(30729)	(21780)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(8283)	(6119)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(20752)	(20165)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(374)	(1477)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(11603)	(10673)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(8775)	(8015)
Витрачання на оплату авансів	3135	(0)	(0)
Витрачання на оплату повернення авансів/td>	3140	(2010)	(84)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(0)	(0)

Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(17608)	(6734)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	5405	10941
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	0	0
Надходження від отриманих: відсотків	3215	0	0
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(0)	(0)
необоротних активів	3260	(2263)	(4695)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-2263	-4695
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			

Надходження від: Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	54799	57955
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	55023	61946
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(2796)	(2482)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової орен- ди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-3020	-6473
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	122	-227
Залишок коштів на початок року	3405	1353	1408
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	0	172
Залишок коштів на кінець року	3415	1475	1353

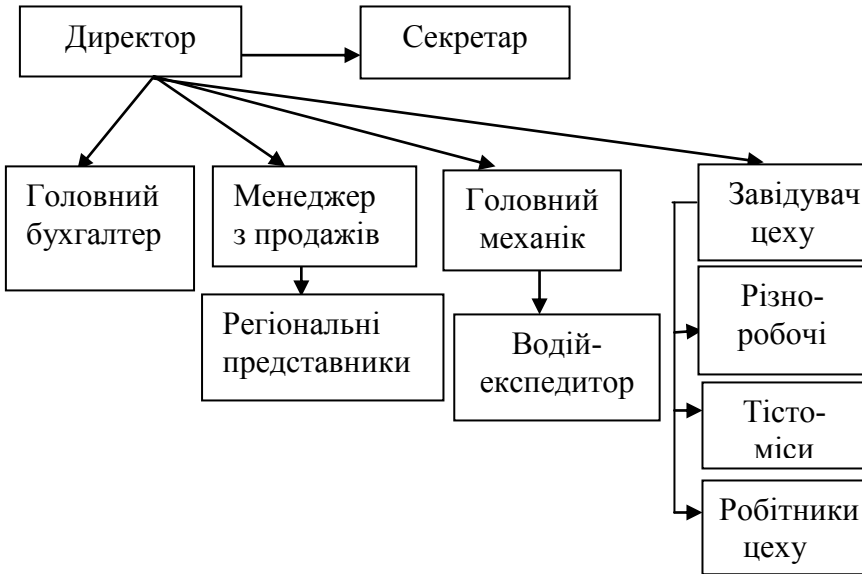
Примітки

д/н

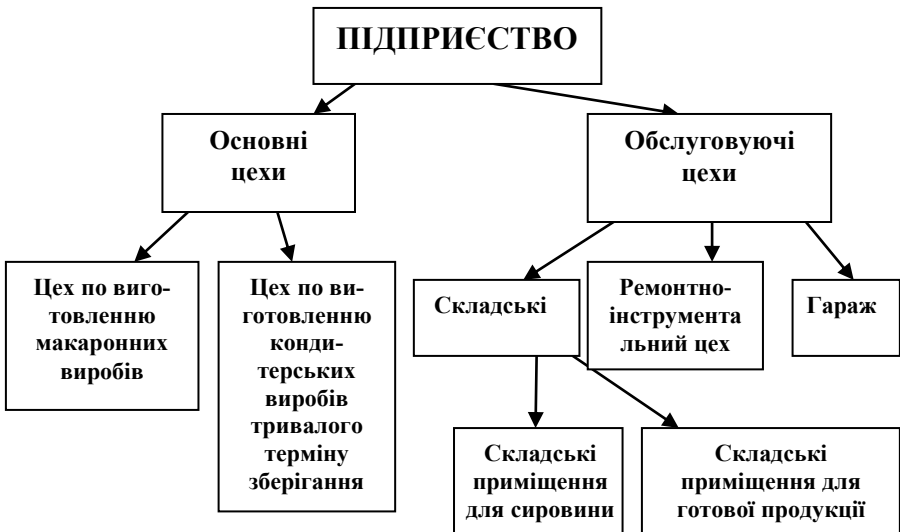
Керівник

Головний бухгалтер

Організаційна структура управління ПП «ГРАНДЕМ»

Виробнича структура ПП «ГРАНДЕМ»

Калькуляція на олію соняшникову нерафіновану (1 л)

грн.

№ з/п	Сировина	Роки			Відхилення з 2016	
		2014	2015	2016	2014	2015
1.	Насіння соняшника	8	8,1	9,8	1,8	1,7
2.	Заготівельні матеріали (шрот)	0,2	0,4	0,6	0,4	0,2
3.	Екстробензін	0,95	0,99	1,2	0,25	0,21
4.	Фільтрувальний папір	1,6	1,8	2,1	0,5	0,3
6.	Вода	0,1	0,15	0,2	0,1	0,05
7.	Електроенергія	1,79	2,2	2,4	0,61	0,2
8.	Теплоенергія	2,6	2,9	3,1	0,5	0,2
9.	Зарплата основного персоналу	1,1	1,3	1,5	0,4	0,2
10.	Зарплата допоміжного персоналу	0,6	0,8	0,9	0,3	0,1
11.	Виробнича собівартість	15,31	16,46	18,1	2,79	1,64
12.	Адміністративні витрати	1,22	1,24	1,32	0,1	0,08
13.	Витрати на збут	0,9	1	1,2	0,3	0,2
14.	Повна собівартість	17,11	18,7	20,6	3,49	1,9
15.	Прибуток	0,99	1,29	0,64	-0,35	-0,65
16.	Рентабельність, %	5,6	6,4	4,7	-0,9	-1,7
17.	Відпускна ціна без ПДВ	18	20,1	21,5	3,5	1,4

Навчальне видання

Економіка підприємства

Збірник практичних завдань

Укладачі: Кифяк В.І., Ксьондз С.В.,
Тодорюк С.І., Антохова І.М.